Leto LXXV., št. 60 Spedizione in abbonamento postale Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, ponedeljek 15. marca 1943 XXI Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir.

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Vivace attività aerea

19 apparecchi nemici distrutti — Duri colpi ai convogli avversari nel Mediterraneo

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 14 marzo il seguente bollettino No. 1023:

Normale attività esplorativa in Tunisia.

Una formazione nemica che tentava l'attacco ad un aeroporto nel settore meridionale del fronte, veniva intercettata da cacciatori germanici che abbattevano 14 velivoli. Altri cinque apparecchi sono stati distrutti dalla caccia dell'Asse in duelli aerei.

Bombardieri tedeschi hanno operato sul porto di Bona: Un piroscafo risulta incendiato, qualche altro danneggiato.

Aeroplani avversari sganciavano ieri alcune bombe su Ragusa causando tredici feriti fra la popolazione e danni a fabbricati civili.

Bollettino n. 1022

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 13 marzo il seguente bollettino n. 1022:

Sul fronte tunisino attività di pattuglie.

Numerosi velivoli e automezzi nemici sono stati distrutti su di un aeroporto nemico in una azione a volo radente.

Incursioni aeree avversarie causavano 8 morti e 12 feriti a Susa (Tunisia), perdite in corso di accertamento a Tunisi, danni notevoli alle abitazioni delle due città.

La caccia tedesca abbatteva dal cielo di Tunisia 6 apparecchi.

Formazioni dell'aviazione germanica hanno agito la sera dell'11 contro un convoglio a nord di Bona colpendo gravemente tre piroscafi per complessive 24.000 tonn. ed un cacciatorpediniere; un altro convoglio è stato attaccato questa notte presso Philippeville: due navi da circa 5.000 tonn. ciascuna venivano centrate con siluri.

Nell'azione compiuta da nostri aerosiluranti entro la rada di Bona, citata dal bollettino di ieri, risulta colpito anche un grosso cacciatorpediniere.

Uno dei plurimotori che la notte sul 12 avevano bombardato Palermo raggiunto dal tiro dell'artiglieria dela difesa è precipitato in mare sud-est di Torre Verduta (Agrigento).

Due nostri velivoli non sono ritornati dalle loro missioni belliche.

Živahna letalska delavnost

19 sovražnih letal sestreljenih — Hudi udarci nasprotniškim konvojem v Sredozemlju

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 14. marca naslednje 1023. vojno poročilo:

Normalno izvidniško delovanje v Tunisu.

Sovražni oddelek, ki je skušal napasti letališče v južnem odseku fronte, so prestregli nemški lovci, ki so sestrelili 14 letal. Nadaljnjih pet letal je uničilo osno letalstvo v spopadih v zraku.

Nemški bombniki so delovali nad pristaniščem v Boni. Ena ladja je bila zažgana, nekaj drugih pa poškodovanih.

Sovražna letala so včeraj odvrgla nekaj bomb na Raguso, pri čemer je bilo ranjenih med prebivalstvom 13 oseb in povzročena škoda na zasebnih zgradbah.

Sobotno vojno poročilo

Glavni italijanski stan Oboroženih sil je objavil 13. marca naslednje 1022. vojno poročilo:

Na tuniški fronti delavnost izvidnic.

Mnogo sovražnih letal in motoriziranih sredstev je bilo uničenih na nekem sovražnem letališču o priliki napada strmoglavnih letal.

Sovražni poleti so zahtevali 8 mrtvih in 12 ranjenih v Susi (Tunizija), nadalje žrtve v Tunisu, ki se še ugotavljajo, in znatno škodo na stanovanjskih hišah obeh mest.

Nemški lovci so v zraku nad Tunizijo sestrelili 6 letal.

Oddelki nemškega letalstva so napadli v sredo 11. t. m. neki konvoj severno od Bone. Težko so pogodili 3 parnike s skupno 24.000 tonami in 1 rušilec. Neki drugi konvoj je bil napaden snoči pri Philippevillu. S torpedi sta bili zadeti dve ladji, vsaka s kakimi petimi tonami.

V podjetju, ki so ga naše letalske torpedovke izvršile v zalivu Bone in ki je bilo omenjeno v včerajšnjem uradnem poročilu, je bilo zadeto tudi veliko lovsko letalo. Eden izmed več motorniko v, ki so ponoči na 12. t. m. bombardirali Palermo, je bil zadet od izstrelkov našega obrambnega topništva in se je zrušil v morje južnovzhodno od Torre Verduta (Agrigento).

Dve naši letali se nista vrnili s svojih vojnih poletov.

Premagani ameriški lovci

Berlin, 15. marca. s. Glede operacij, objavljenih v italijanskem in nemškem vojnem poročilu, ki so bile izvedene v južnem Tunisu, ko je bilo 14 od 18 sovražnih napadajočih letal sestreljenih od nemških lovcev, se doznava iz pristojnega vira, da so bili to ameriški lovci tipa »Air Cobra«. Ta letala so enosedežna in na poseben način zgrajena. Motor se nahaja za sedežem pilota. Letalo je oboroženo z nepremakljivim topom ter s 4 strojnicami, ki so tudi nepremakljive. V tukajšnjih vojaških krogih poudarjajo, da so se v mnogih spopadih zlasti nad Severnim morjem, izkazali nemški lovci Messerschmitt in Focke Wulf za boljše kakor ta tip ameriških lovcev.

Spominske svečanosti ob drugi obletnici junaške smrti Nikole Gianija

Milan, 14. marca, s. Ob drugi obletnici slavne smrti imetnika zlate kolajne Nikola Gianija — je šola fašistične mistike počastila spomin svojega direktorja in ustanovitelja. Zvezni tajnik z podprefektom in podžupanom ter generalom, zastopnikom poveljništv obrambe, in poveljnikom 5. planinskega polka, kateremu je Nikolo Giani pripadal, so se prvaki Fašija in mladinskih organizacij zbrali na kraju, kjer je bilo zgrajeno svetišče mladih fašistične mistike, ki so padli v vojni. Pred podobami 14 hrabrih, okrašenih s trobojnicami, je bila prižgana votivna svetilka. Neka mestna ulica je bila posvečena Nikoli Gianiju.

Ko je bila sneta trobarvna zavesa, ki je pokrivala sliko, je zvezni tajnik ob praporu prvega Fašija in praporu vojnih prostovoljcev odredil fašistični poziv mlademu padlemu, oddelki planincev in vseučiliške Milice pa so prezentirali orožje. Zastopniki oblasti in hierarhi so se nato podali v gledališče Odeon, kjer je Arnaldo Mussolini govoril o zavesti in dolžnosti fašistične šole. Dvorano so napolnili mladci, navzoči so pa bili tudi številni pohabljenci in vojni ranjenci, ki so jih toplo pozdravljali.

Po pozdravu Duceu je poročnik Arigoni, sedanji direktor šole, govoril zanseno o Gianiju in njegovi junaški smrti med borbami na grško-albanski fronti. Govornik je prikazal junaškega padlega kot svetel zgled mladim po svojem resnobnem življenju, ki je bilo posvečeno Domovini. Ob zaključku spominske svečanosti je neki poročnik, vojni slepec, ki se je vrnil iz angleškega ujetništva, odigosal sovražno barbarsvo ter vzpodbujal k borbi in zmagi. Zborovanje se je razšlo ob ponovnih ovacijah Duceju in ob petju »Giovinezze«.

Špansko občudovanje za delo PNF

Madrid, 15 marca s. Komentirajoč važno zborovanje direktorija PNF in obravnavajoč zlasti delo stranke med vojno, piše list »Arriba«, da je to delo vredno največjega občudovanja spričo odrekanja navdušenja in neutrudnosti. Na to delo Stranke je Fašizem upravičeno lahko ponosen. Razen podpiranja borcev, delavcev v vojnih industrijah, vdov, sirot padlih in poškodovancev ob letalskih bombardiranjih si je Stranka zadala nalogo ustvariti enotno voljo in borbeno odločnost države in naroda, s čimer je Stranka ustvarila dejansko učinkovito borbeno enoto iz notranje fronte. Ta notranja fronta je strateški činitelj, ki lahko odloča v vojni. Sedanja vojna je največja oborožena revolucija v zgodovini. Njen triumf je gotov če njeni najglobljі razlogi prodrejo v socialno zavest narodov.

Japonski uspehi na Kitajskem

General Livenli se je vdal s 25.000 vojaki

Cingtao, 14. marca. s. Potrjuje se, da so se močne čungkinske sile, obsegajoče nad 25 000 mož z vsem štabom kitajskega generala Livenlija predale japonskim silam v pokrajini Šantung. General Livenli, ki je bil nekaj časa podrejen generalu Juhsuekungu, se je sklenil predati zaradi zahteve mnogih svojih oficirjev, ki hočejo sodelovati z narodnim režimom v Nankingu.

Tokio, 14. marca. s. Iz kitajskega vira se doznava, da so skupine japonskih bombnikov včeraj napadle dvakrat Jušan, važno sovražno letalsko oporišče v srednjem odseku pokrajine Kijangsi. Na vojaških napravah je nastala znatna škoda.

Tokio, 13. marca s. Agencija Domei poroča s hunanske fronte, da so kitajske čete, močne približno 4000 mož, pod poveljstvom generala Čenčenga skušale z obupnim naporom pojasniti se znova važnih strateških položajev pri Nitoicu in Ovčičevu, bile pa so v noči med 11. in 12. marcem povsod zavrnjene. Po teh borbah so našteli Japonci na bojišču 770 kitajskih trupel, zajeli so okrog 150 mož in mnogo orožja ter streliva. Japonske izgube so malenkostne.

Katoliške svečanosti na Filipinih

Manila, 14 marca. s. V vseh katoliških cerkvah na Filipinih so proslavili 4. obletnico kronanja Pija XII. Papeška zastava je vihrala na mnogih poslopjih v Manili in ogromna množica katoličanov je prisostvovala svečani maši, ki jo je opravil apostolski delegat.

HARKOV ZOPET ZAVZET

Z uspehom kronani protinapad nemških čet -- Borisovka osvojena v naskoku — Dnevni in nočni letalski napadi na Anglijo

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 14. marca, s. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje izredno poročilo:

Protinapad, s katerim so skupine južnih vojsk po tednih borbe vrgle sovražnika onkraj Donca, je bil danes kronan s posebnim uspehom:

Po srditih borbah, ki so trajale ves dan, so oddelki SS, krepko podpirani od letalstva, zopet zavzeli z obsežnim uspelim manevrom s severa in vzhoda mesto Harkov.

Izgube sovražnika na ljudeh in materijalu še ni mogoče preceniti.

*

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 14. marca. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na vzhodni fronti so bili razen na področju med Harkovom in Bjelgorodom samo boji majhnega obsega.

Mestno področje Harkova je po večini v nemški oblasti. Samo v jugovzhodnem delu mesta se nadaljujejo še ogorčene borbe.

Zapadno od Bjelgoroda je bil sovražnik, ki se trdovratno bori, vržen proti vzhodu. Sovjetski oddelek, ki je bil poslal v borbo v protisunku, je bil prestrežen in uničen.

Mesto Borisovka je bilo zavzeto v naskoku.

V letalskih bojih, ki so se jih uspešno udeleževali tudi slovaški lovci, je bilo pri dveh lastnih izgubah sestreljenih 50 sovjetskih letal.

Na severnoafriški fronti vlada mir. V južnem Tunisu so nemški lovci razkropili oddelek ameriških lovcev in sestrelili izmed 18 napadajočih letal 14 aparatov. V drugih odsekih fronte je bilo izvojevanih nadaljnjih 5 letalskih zmag. Oddelek bojnih letal je z dobrim uspehom napadel mestno in pristaniško področje v Boni.

Angleške letalske sile so podnevi izvedle vojaško brezpomembne napade na nekatere kraje ob obali zasedenega zapadnega ozemlja. Francosko prebivalstvo je imelo izgube. Sestreljenih je bilo 6 angleških letal. Preteklo noč so angleška letala priletela nad področje Vzhodnega morja, ne da bi metala bombe. Dve izmed teh letal sta bili sestreljeni.

Dnevni in nočni napadi nemškega letalstva so bili usmerjeni na vojaške cilje ob južni angleški obali.

V noči na 13. marca so se nemški brzi čolni med alžirsko obalo spopadli s skupino angleških rušilcev. V naglem napadu s torpedi sta bila dva rušilca potopljena, dva nadaljnja pa verjetno uničena. Nemški brzi čolni so se nepoškodovani vrnili v oporišče.

Boji za Harkov so bili nadvse srditi

Podrobnosti o zmagovitih nemških operacijah

Berlin, 14. marca s. O izredno hudih bitkah, ki so dovedle do zavzetja mesta Harkova po nemških četah, so se doznale iz vojaškega vira zanimive podrobnosti. Dva dneva so se obnavljali brez odmora siloviti in besni naskoki z bajoneti ob robu mesta proti srdito se upirajočemu sovražniku, ki se je ostro boril za vsak košček terena. Zlasti hud je bil odpor proti oddelkom SS v industrijskih predmestjih mesta, kjer je sovražnik zbral znatne sile z več sto topovi vseh kalibrov in najtežjimi tanki. Pred pravcatim ognjenim zidom so hrabre napadajoče skupine vendarle pridobivale na terenu, odgovarjajoč s postoterjeno silo na sovražni ogenj, uporabljajoč avtomatične pištole, ročne granate in bajonete ter preganjajoč boljševike od hiše do hiše, od ceste do ceste.

Odločilne važnosti za zavzetje središča mesta je bila akcija nekega oddelka inženjercev SS. Ob robu mesta so Sovjeti, ki so se postrojili onkraj širokega in globokega jarka, nudili srdit odpor našim napadalnim četam. Tanki so se znašli v peklenskem ognju pred jarkom, ki je bil preširok in preglobok, da bi ga obvladali. Ko se je zmračilo, je nekemu napadalnemu oddelku SS kljub koncentriranemu ognju sovražnika uspelo prekoračiti jarek in prodreti v sovražno črto. Z ročnimi granatami in napadi z bajonetom je bila sovjetska postojanka obvladana. Zgrajen je bil nasip, ki je omogočil tankom in pehoti premagati oviro in nadaljevati operacije po glavni cesti.

Kasna ameriška spoznanja in priznanja

Buenos Aires, 14 marca s. O zmagovitih akcijah nemških čet pri Harkovu piše »Washington Post«: Bitka ob Doncu mora pregnati misel, da je Nemčija blizu propada. Dejstvo, da je še sposobna za tako velikopotezne operacije, kaže, da njena sila še dolgo ni izčrpana. Pripravljeni moramo biti še na hude in ostre borbe.

»Baltimore Bund« piše: Vesti, ki prihajajo iz Rusije, morajo iztrezniti številne člane kongresa, ki so trdili, da je letal, s katerimi razpolaga naša vojska, več ko je potrebno. Kar se dogaja, dokazuje, da je Nemčija v južni Rusiji močnejša, kakor je bila pred nekaj tedni.

Ogromne sovjetske izgube v bojih pri Orlu

Berlin, 13 marca s V tukajšnjih krogih smatrajo, da je sovražnik izgubil 200.000 mož v 40 dneh divjih napadov na področju pri Orlu, namreč od pričetka februarja do 10. marca, ko je pričelo sovražno bojno udejstvovanje postopno vpadati. Napadi so se pričeli na jugu ter so se nato nadaljevali na vzhodu in se zopet obnovili na jugu in na severu in sicer brez odmora s pomočjo ogromnih množic sovjetske pehote, ki jo je podpiralo na stotine tankov in 100 do 150 baterij na 28 km dolgi črti. Vsi ti napadi so se popolnoma izjalovili. Sovražniku ni nikjer uspel prodor. Samo v prvih 10 dneh marca je imel 60.000 padlih in ranjenih, pripadajočih po večini divizijam, ki so oblegale Stalingrad. Celotna bilanca katastrofalnih poizkusov prodora v odseku Orla izkazuje 50.000 padlih, 485 uničenih tankov ter mnogo uničenih vojnih potrebščin in več tisoč ujetnikov. Izredno učinkovito je bilo v vseh fazah borbe sodelovanje letalstva, ki je uničevalo neprestano sovražne kolone in oskrbovalna pota.

V soboto so boljševiki izgubili 56 letal

Berlin, 14. marca, s. Razen 50 letal, ki so jih izgubili v letalskih dvobojih z nemškimi in slovaškimi lovci včeraj na vzhodni fronti, o čemer javlja današnje vojno poročilo, so Sovjeti včeraj izgubili nadaljnjih 6 letal, katera je sestrelilo protiletalsko topništvo.

Učinkovit napad na letališče v Kursku

Berlin, 14. marca, s. Skupne nemških bojnih letal so izredno učinkovito napadle danes sovjetsko letališče v Kursku. Kakor obveščajo tukajšnji vojaški krogi, so bombe nemških letalcev zadele in porušile velik hangar za letala in uničile 21 letal, ki so se nahajala na sovjetskem letališču.

Potopljena sovjetska cisternska ladja

Berlin, 14. marca. . Iz vojaškega vira se doznava, da so nemški brzi bojni čolni včeraj potopili na Črnem orju ob kavkaški obali sovjetsko cisternsko ladjo s 7.000 tonami.

Artiljerijski ogenj pri Petrogradu

Berlin, 14. marca. s. Iz vojaškega vira se doznava, da je nemško topništvo streljalo na sovjetske čete, ki so se premikale pred Petrogradom. Uničenih je bilo mnogo boljševiških avtotransportov.

London pod nemškimi bombami

Berlin 14. marca. s. O zadnjem letalskem napadu na London priobčuje neki vojni dopisnik naslednje podrobnosti:

Skupina je odletela ob zori. Bili so brzi bombniki zadnjega modela, ki so se usmerili proti južni obali Anglije. Spremljala jih je jata lovcev. Vse je bilo mirno. Sovražni lovci se nisi pokazali. Niti protiletalsko topništvo ni bilo v akciji in vendar so nemška letala že prekoračila tako imenovano »sveto področje«. Piloti prvih eskader so že preleteli veliki lok Temze in so že napadli v strmoglavskih poletih ter odmetavali svoje bombe iz majhne višine. Eksplozije so sledile eksplozijam. Prvi veliki požari so začeli divjati. Ulice so skoraj zapuščene, rvi gazometri so bili zadeti in veliki stebri dima se dvigali proti nebu. Nemški piloti so nato streljali s svojim letalskim orožjem na važne objekte v področju Temze, da ladje in čolne itd.

Po končani akciji so se angleški lovci dvignili, toda prekasno je. Mi rejo samo še zasledovati nemška letala, ki se po zmagoviti akciji vračajo na svoja oporišča. Med slovitimi letalskimi dvoboji nad angleško južno obalo so naša spremljevalna letala napadla številne angleške lovce.

Letalski napadi na vojaške cilje v Angliji

Berlin, 14. marca s. Iz vojaškega vira se doznava, da so včeraj nemška brza letala preletela južnozapadno področje Anglije. Neki kraj južnovzhodno od mesta Kingstridge je bil z uspehom napaden iz bližine z bombami in letalskim orožjem. Zadeti so bili v naprej določeni objekti kljub reakciji številnih angleških lovcev. Eno angleško lovsko letalo je bilo sestreljeno. Okrog polnoči so nemški težki bombniki metali rušilne in zažigalne bombe na mesto Brighton, kjer se nahajajo številne vojaške barake in druge važne vojaške naprave.

Žrtve med francoskim civilnim prebivalstvom

Berlin, 14. marca. s. Med zadnjimi letalskim napadom angleškega letalstva na zasedeno ozemlje na zapadu, je imelo francosko prebivalstvo izgube. 30 prebivalcev je bilo ubitih, mnogo pa ranjenih.

Nemško-turška trgovinska pogajanja

Carigrad 14. marca, s. Tisk javlja, da bo v kratkem prišel v Ankaro nemški minister dr. Clodius ki bo vodil pogajanja za sklenitev turško-nemške trgovinske pogodbe.

Obnova nemško-finske trgovinske pogodbe

Helsinki, 14. marca, s. V Helsinkih sta šef nemške gospodarske delegacije minister v. Scherr in šef finske delegacije minister Fioalndt podpisala pogodbo, s katero se obnavlja za leto dni prejšnja nemško-finska trgovinska pogodba. 64 odstotkov finskega izvoza gre v Nemčijo in 72 odstotkov uvoza tvorijo nemški proizvodi.

Nasprotstva med Anglosasi in boljševiki

Lizbona, 14. marca s. Dopisnik »Timesa« piše iz Amerike glede Edenovega potovanja, da obstojajo huda nasprotstva med Londonom in Washingtonom ter Moskvo. Ta nasprotja je treb vsekakor odpraviti, da ne bi nastala še hujša. Dopisnik ugotavlja, da je treba razjasniti tudi sodelovanje med zavezniškimi državami, da se doseže popolnejši sporazum. Zmede obstojajo tako na področju strategije kakor na političnem področju.

Buenos Aires 14. marca, s. V washingtonskih političnih krogih potrjujejo da naj bi bil glavni namen Edenovega obiska, rešitev kočljivega vprašanja ameriških pomorskih in letalskih oporišč v Pacitku, ki ne sme postati, kakor so že izjavili v Ameriki, ameriško jezero temveč biti na razpolago vsem narodom.

Američani torpedirali sovjetsko ladjo

Tokio, 13. marca s Neka japonska ladja je 5. t. m. v bližini otoka Amamia odkrila ladjo brez krmila na kateri so bili štirje mornarji. Brodolomci, ki so jih spravili na krov japonske ladje, so izpovedali, da so pripadali posadki sovjetskega 6000tonskega parnika »Kola«, ki ga je v noči 17 februarja torpedirala ameriška podmornica ko je vozil iz Vladivostoka proti Kamčatki.

Buenos Aires, 14. marca s. Iz Washingtona poročajo, da je vlada razpisala vojno posojilo v višini 14 milijard dolarjev.

Otvoritev velike retrospektivne razstave

akad. slikarja prof. Saše Šantla v Jakopičevem paviljonu

Ljubljana, 15. marca

Včeraj dopoldne je bila otvorjena v Jakopičevem paviljonu ob priliki šestdesetletnice akad. slikarja prof. Saše Šantla velika retrospektivna razstava njegovih del. Otvoritvi te izredno zanimive umetnostne razstave so prisostvovali zastopnik odsotnega Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino Ekscelenco Emilija Graziolija viceprefekt comm. dr. David, zastopnik ljubljanskega župana generala Leona Rupnika dr. Pretner, predsednik Narodne galerije dr. Windischer, mnogi drugi odličniki, številni satnovski tovariši, zastopniki tiska in rekordno število ljubiteljev upodabljajoče umetnosti. Otvoritev sama je bila svojstvena in je obsegala najprej glasbeno točko. Na spontan sklep dirigenta Draga M. Šijanca in članov orkestra, ki so na ta način zelo lepo izkazali jubilantu svojo hvaležnost za njegovo sodelovanje na glasbenem polju, je izbrana komorna zasedba orkestra, pod vodstvom izkušene Šijančeve taktirke, dajala 3. stavek Šantlove suite za godalni odkester Glasbena točka je v vsakem pogledu dovršeno uspela in je jasno prikazala Šantlove zmožnosti na glasbenem polju ter obenem tudi vigranost nastopajočih.

Potem je zbranemu občinstvu spregovoril prof. Šubic. Z izredno laskavimi besedami je prisotnim orisal veliko organizatorično delo prof. Saše Šantla od »Vesne« dalje. Šantel je bil društveni predsednik na Dunaju in njegove zasluge na umetnostnem polju so neprecenljive. Prof. Šubic se je z izbranimi besedami dotaknil tudi mnogostranskega jubilantovega dela, ki ga je razvil na številnih vejah čudovitega drevesa umetnosti. Za prof. Šubicem je spregovoril prof. Gojmir Kos, ki se je s prav tako laskavimi besedami dotaknil razstavljenih slik in je kratko obrazložil Šantlovo društveno delovanje.

Prof. Saša Šantel se je govornikoma kratko zahvalil za lepe besede, nakar se je začel ogled razstavljenih umetnin. Z velikim zanimanjem si je dela ogledal tudi zastopnik Ekscelence Visokega komisarja viceprefekt comm. dr. David, ki se je ustavil pred vsako sliko in pazljivo poslušal tolmačenja prof. Šantla in predsednika Narodne galerije dr. Windischerja, in izrazil svoje priznanje.

Retrospektivna razstava akad. slikarja Saše Šantla obsega blizu 300 slik in je resničen kulturen dogodek. Oljnatih slik je 82. Tem je še treba prištet dva cikla: 44 slovenskih skladateljev in 39 ljudskih noš. S slikami so napoljnjeni vsi razstavni prostori Jakopičevega paviljona.

Ogled razstave, ki bo odprta do 4. aprila, najtopleje priporočamo.

Solnce se vrača, človek pa k njemu obrača

Da bi nam nosilo zdravja ter da bi se ubranili spomladnih bolezni

Ljubljana, 15. marca

Letos nam je solnce napovedovalo izredno ljubeznivo že februarja, da se bliža pomlad ter smo lahko kmalu pozabili na zimske težave. Zima nam zaradi tega, ker je bila sorazmerno kratka in zmerno mrzla pa suha, ni prinašala mnogo bolezni. Sicer so ljudje obolevali tudi v tej zimi za prehladnimi boleznimi, bilo je tudi nekaj primerov obolenj za influenco, a ni nastopila epidemija te bolezni ali hripe kakor pogosto pozimi. Zdaj se solnce vrača vedno hitreje in meščan se obrača k njemu z vedno večjo potrebo po zdravilnih solnčnih žarkih. Mnogi pač niso utegnili izkoristiti lepih zimskih dni, da bi »ujeli« kaj solnca, zato pa hočejo zdaj ob nedeljah popraviti, kar so zamudili. Na srečo so bile doslej tudi nedelje precej lepe. Nekateri meščani pa združujejo dvakrat koristno pri delu na svojih vrtovih: uživajo solnce ter se solnčijo, preganjajo iz kosti zimske bolezni, utrjujejo si mišice in hkrati obdelujejo zemljo, da bo kmalu zopet začela dajati hrano.

Toda pomlad ni le čas zdravljenja temveč tudi prinaša nevarnosti zdravju. Prav spomladi mnogi ljudje obolevajo, kajti ob tem času je telo najbolj oslabelo zaradi posledic zime. Pozimi so se premalo gibali na svežem zraku in hrana ni tudi vsebovala dovolj snovi (vitaminov), ki so potrebne za ohranitev zdravja in odpornosti. Nekateri tudi pretiravajo s pomladnim zdravljenjem. Začno se solnčiti brez pravega načrta in reda. Solnčijo se tudi tisti, ki jim solnčenje celo škoduje, n. pr. bolni na pljučih. Zaradi pomladnega solnčenja mnogi resno obolevajo, a večkrat celo umirajo prezgodaj.

V starih časih so tudi poznali pomladna zdravljenja, »čiščenje krvi«, seveda po načinih tiste dobe. Ljudje so si dali »puščati kri«, ker so mislili, da se tako obnove sile organizma. Morda je kaj na tem, da organizem zbere vse sile zaradi izgube krvi, toda dandanes pač nihče ne priporoča, naj bi si puščali kri, zlasti spomladi, ko je odpornost telesa že zmanjšana. Dandanes poznamo druge načine pomladnega zdravljenja, predvsem »vitaminsko zdravljenje«, da uživamo več zelenjave. Nekateri priporočajo celo, da uživamo vsaj en dan v tednu samo zelenjavo, tako da se »organizem dobro očisti«. Zopet drugi priporočajo razne čaje »za čiščenje krvi«.

Marsikdo je pa spomladi prisilien, da se zdravi. Začel se je čas pomladnih prehladov. Doslej so bivali ljudje več ali manj po večini le v zaprtih prostorih, zdaj jih pa izvablja na prosto pomladno solnce. Kdo bi vzdržal ob tako lepem vremenu doma! Na solncu se nam zdi vprav vroče, v resnici je pa zrak še precej hladen. Če nas solnce ogreva neposredno, se nam zdi dovolj toplo, da nam ni treba več zimske obleke. Zrak sam na sebi je mrzel, toda pod neposrednim vplivom solnčnih žarkov, ki ogrevajo obleko in kožo, tega ne čutimo. Čim pa stopimo v senco, razgreti od solnca, se telo začne naglo ohlajevati. Tega ne začutimo takoj, navadno šele tedaj, ko je že prepozno. Že ponoči pa začne skeleti grlo in se mašiti nos. Marsikdo se zbudi močno prehlajen, a se čudi, kdaj se je prehladil.

Mnogi grešo, ker spomladi odložo prezgodaj zimsko obleko. Čim je topleši dan ter jim je malo vroče, se jim zdi najhuje, če se malo znoje, pa odložo zimske suknje. Ljudje vedno znova pozabljajo na staro, a še vedno zlato pravilo, da moramo spomladi nositi zimsko obleko čim dalje, jeseni pa letno. Spomladi se moramo ravnati po koledarju, ne po vremenu. Posebno previdni moramo biti spomladi ob vetrovnem vremenu. Ob takšnih dneh — značilno takšno spomladno vreme je bilo zadnje tedne — se moramo še posebno varovati. V zatišjih se nam zdi zelo toplo, in nam je zimska obleka preveč, a na vetru se telo zelo ohladi, zlasti, ker ob vetrovnem vremenu hitreje oddaja znoj. Močno ohlajeno telo ni več odporno za bolezenske klice, ki so v telesu že pripravljene, da ob ugodnih pogojih začno svoje pogubonosno delo. Zato ni nikdar dovolj priporočati, naj bodo ljudje spomladi previdni ter naj ne odlagajo prehitro zimske obleke. Prav tako jih je treba svariti, naj ne sedejo na golo zemljo, ki je zdaj še zelo mrzla. Zemlja se ogreva počasi in ko se nam zdi sicer že zelo toplo, je še vedno mrzla. Mnogi se prehlade, ker sedajo na zemljo, da bi v zatišjih uživali prijetno solnce. Na golo zemljo bi marca ne smeli še sedati, čeprav je še tako toplo. To ljudstvo dobro ve in rek pravi, da Marija zemljo odklene: to se pravi, da je zemlja »nezdrava« do 25. marca, še »zaklenjena« ter nepristopna človeku. Marija zaklene zemljo 8. decembra, kar pomeni, da poslej ne smeš sedati na njo, četudi je december še tako topel.

Nedeljski sport

Poleg tabletenisa tudi nogomet

Tableteniško prvenstvo moštev se je končalo s pričakovano zmago Korotana — Za Kolinsko tovarno sta se za trening pomerila Mars in Mladika

Ljubljana, 15. marca

Včerajšnjo nedeljo smo imeli v Ljubljani prvi dvojni sportni spored v letošnjem letu. Razpis nogometnega prvenstva, ki se bo začelo prihodnji mesec, in lepo vreme sta izvabila na igrišče za Kolinsko tovarno dve nogometni enajstorici, ki sta v prijateljski trening tekmi preizkusili svoje moči. Neumorno pa izrabljajo zadnje termine svoje sezone še tabletenisti. Tudi včeraj so bili na startu. V igralni dvorani Hermesa pri Mikliču so igrali za

tableteniško prvenstvo moštev

ki so se ga smela po razpisu udeležiti samo tri moštva: od vsakega nastopajočih klubov po eno. Pod drugim imenom je bilo tako na startu zopet devet najboljših tableteniških igralcev. Vendar včerajšnji turnir ni bil repriza prejšnjo nedeljo zaključenega turnirja najboljše devetorice. Zato so poskrbeli klubi sami, ki so v svoja moštva pritegnili tudi mlajše moči. Pomladitev se je zlasti pri Korotanu izkazala za izredno posrečeno. Juniorjema Štefanu Strojniku in Potočniku sicer še manjka tekmovalna rutina, kljub temu sta pa dosegla proti seniorjem drugih klubov presenetljive uspehe. Za zmago Korotana nosita poleg Bradeška levji delež zaslug, kot poedinca pa ju moramo po včerajšnji afirmaciji šteti med najboljše igralce tabletenisa v Ljubljani.

Tekmovanje se je začelo ob 14. in končalo ob 17.30. Prisostvovalo mu je precej gledalcev, zlasti mladine. Spored se je ob dobri organizaciji razvijal in končal brez motenj. Igrali so na dveh mizah. Nekaj iger je bilo na precejšnji višini, nekaj se jih je končalo tudi s presenetljivimi izidi.

Rezultati so naslednji:

Korotan-Mladika 5:1. Korotan je nastopil v postavi Bradeško, Štefan Strojnik in Potočnik. Mladika pa s svojimi tremi najboljšimi seniorji Romanom Strojnikom, Keržičem in Reckom. Oba Korotanova juniorja sta se izvrstno obnesla. Podrobni rezultati so: Potočnik (K) — Recek (Ml) 21:14, 21:13. Štefan Strojnik (K) — Keržič (Ml) 21:17, 21:14. Bradeško (K) — Roman Strojnik (Ml) 13:21, 21:16, 21:16. Štefan Strojnik (K) — Recek (Ml) 21:18, 21:17. Roman Strojnik (Ml) — Potočnik (K) 21:16, 23:21 in Bradeško (K) — Keržič (Ml) 21:17, 21:19.

Mladika-Hermes 5:0. Nepričakovano hud poraz Hermesa, za katerega so igrali Medved, Bogataj in Poženel, medtem ko je Mladika nastopila z istimi igralci kot proti Korotanu. Zlasti sta zbudila splošno presenečenje oba poraza Bogataja, ki ga je posebno Keržič z lahkoto premagal. Podrobni rezultati so: Recek (Ml) — Medved (H) 20:22, 21:12, 21:18. Keržič (Ml) — Bogataj (H) 21:5, 21:13(!!). Roman Strojnik (Ml) — Poženel (H) 21:18, 21:16. Recek (Ml) — Bogataj (H) 17:21, 21:19, 21:11 in Roman Strojnik (Ml) — Medved (H) 21:19, 16:21, 21:15.

Korotan-Hermes 5:3. Neugoden vtis visokega poraza proti Mladiki so Hermežani delno zabrisali z boljšim odporom proti zmagovalcu Korotanu. Korotan je nastopil v postavi kot proti Mladiki, za Hermežane pa je igral mesto Medveda Šubert. Tekma se je razvijala takole: Potočnik (K) — Poženel (H) 21:15, 20:22, 21:16. Bradeško (K) — Šubert (H) 21:9, 18:21, 21:14. Bogataj (H) — Štefan Strojnik (K) 23:21, 21:7. Bradeško (K) — Poženel (H) 21:11, 18:21, 21:11. Šubert (H) — Štefan Strojnik (K) 21:17, 21:11. Bogataj (H) — Potočnik (K) 16:21, 21:11, 21:18. Bradeško (K) — Bogataj (H) 21:16, 21:18. Štefan Strojnik (K) — Poženel (H) 22:20, 21:23, 22:20.

Končna ocena: 1. Korotan, 4 točke (seti 7:4), 2. Mladika, 2 točki (seti 6:5), 3. Hermes, 0 točke (seti 3:10).

Na pragu Zelene jame sta se na igrišču Marsa spoprijeli v nogometni tekmi, ki je trajala 2 × 35 minut, enajstorici

Marsa in Mladike

V obeh moštvih je igralo nekaj rezervnih igralcev, ki pa niso mnogo zaostajali za drugimi svojimi tovariši. Vsem je šlo najbolj za to, da si po dolgem zimskem odmoru zopet pretegnejo polenjene ude in jih počasi začno privajati na fizične zahteve ki jim bo treba biti kos v bližnjih prvenstvenih tekmah.

Okoli igrišča se je zbralo ob lepem solnčnem vremenu še precej opazovalcev, ki pa niso bili deležni kakšnih posebnih užitkov. Igra je bila zelo raztrgana, kombinacij je bilo videti zelo malo. Večina igralcev je oddajala žogo od sebe zelo netočno in so bili doseženi uspehi bolj rezultat dela posameznikov kakor skupne igre. Moštvi sta si bili na igrišču popolnoma enakovredni. Da je bila

Mladika poražena 2:1 (1:0)

je pripisati predvsem njenemu mlademu in neizkušenemu vratarju, ki nosi krivdo za dva zgoditka. V vodstvo je prišel Mars v 20. minuti prvega polčasa, ko je srednji napadalec Piskar poslal neubranljivo mimo vratarja. Izenačila je potem Mladika v 10. minuti drugega polčasa po desnem krilu. Pet minut kasneje je izrabila nesporazum med vratarjem in branilcem Mladike Marsova zveza in povišala na 2:1. Končni rezultat je bil dosežen v 22. minuti, ko je bil zopet po vratarjevi nerodnosti uspešen za Marsa Piskar.

Tekmo je sodil sodnik Makovec.

*

— **Dve kolesarski dirki.** V Italiji se je začela sezona kolesarskih dirk. V Milanu so amaterski dirkači startali na 115 km dolgi progi za pokal San Geo. Dirkalo je 90 tekmovalcev. Zmagal je Berteotti iz Trenta, ki je prevozil progo v 2 urah in 58 minutah ali s povprečno hitrostjo 38,300 km na uro — Druga dirka za otvoritveno nagrado je bila izvedena v Rimu po mestnih cestah. Proga je bila dolga 125 km. Zmagal je Gustavo Guglielmetti iz Rima v 3:37.48 ali s povprečno hitrostjo 33,045 km na uro.

Iz Spodnje Štajerske

— **Totalna mobilizacija na Spod. Štajerskem.** Za sobotno številko »Marburger Zeitung« je napisal zvezni vodja Franc Steindl daljši članek o totalni mobilizaciji na Spod. Štajerskem. V njem priavi, da vodita nemške okupacijske oblasti pri delu na Spod. Štajerskem. V njem pravi da prvič, da se povrne ta dežela, ki šteje 500.000 prebivalcev in ki pripada rasno, biološko, kulturno in zgodovinsko k Nemčiji, zopet v njeno naročje, in drugič, da se mobilizirajo vse njene sile in p stavijo v službo vojne. V prihodnjih mesecih bodo vpoklicani novi letniki. Žene in možje pojdejo kot vojaki dela v tvornice in delavnice, kmetje in kmetice naj pa primejo za pluge.

— **Promocija Mariborčana na graški univerzi.** Na graški univerzi je bil te dni promoviran za doktorja medicine sin v Mariboru živečega upok jenega stroj vodje Hansa Hillerja Herbert Hiller.

— **Novi grobovi.** V Mariboru so umrli delavčeva hči Terezija Babič iz Selnice ob Dravi, bivši viničar Josip Ferk, star 72 let, trgovec Janez Štrbec, star 68 let, zasebnica Fani Fijavš roj. Volavšek. V Mariboru so umrli delavčeva vdova Margareta Rovšek, stara 40 let, pomožni delavec Peter Krečnik, star 31 let, ključavničarjev sin Herbert Lešnik, soproga policijskega uradnika Josipina Ačko, zasebnik Anton Krautberger, star 26 let, zasebnica Rozalija Krajšek, stara 79 let, zasebnica Frančiška Kotnik, stara 41 let in čevljarski vajenec Alojz Pras iz Slivinice, star 16 let. Na Dunaju je umrl posestnik in ključavničarski mojster Henrik Dobnik iz Konjic, star 51 let. Njegove zemske ostanke so prepeljali v Konjice. V Ormožu je pa umrla vdova po zdravniku Anastazija Heiss roj. Rupnik, stara 92 let. V Celju je umrla zasebnica Marija Balog, stara 30 let. V Grazu je pa umrl upokojeni šolski sluga Anton Potočnik, star 85 let. V Rogatcu je umrla Flora Orel.

— **Spodnještajerska za zimsko pomoč.** Tudi šesta javna zbirka prostovoljnih prispevkov za zimsko pomoč je dosegla na Spodnjem Štajerskem lep uspeh. V celjskem okrožju so nabrali 92.000 mark (lani 77.312) v Mariboru — okolici 46.000 (42.816) v Mariboru — mestu 92.000 (63.628), v Ljutomerskem okrožju 17.000 (12.395), v ptujskem 52.000 (38.958), v brežiškem 27.000 (20.267) in v slovenjgoveljskem 20.000 (17.595).

— **Nesreče.** V četrtek sta se pripetili na mariborskem kolodvoru dve težki nesreči. 32letni premikač Jakob Mlakar iz Studencev je hotel sklopiti dva vagona, tedaj je pa lokomotiva potegnila in Mlakar je padel pod vagone. K sreči si je zlomil samo desno nogo in zadobil nekaj lažjih poškodb. Druga nesreča se je pripetila premikaču Janezu Kranjcu iz Peker, ki je prišel z glavo med odbijače in zadobil težke poškodbe. Strojevodja Simon Merkuš iz Maribora, star 54 let, je padel in si poškodoval desno nogo. Med igro si je zlomil desno roko 14-letni vratarjev sin Rudolf Šapec iz Maribora. S kolesa sta padla 62letni železničar Anton Jemec iz Maribora in 32letni delavec Peter Zrejnčnik iz okolice Selnice ob Dravi; prvi si je zlomil levo nogo, drugi se je pa pobil po glavi. Rebro si je zlomil 67-letni Oswald Forstner iz Bistrice pri Selnici. Nogo si je pa zlomil v neki mariborski tovarni 55letni Lovrenc Jäger iz Tezna. Vse ponesrečence so prepeljali v bolnico.

— **Zaprisega novih samarijanov in samarijank.** Včeraj teden so bili zapriseženi v Hrastniku novi samarijani in samarijanke Rdečega križa. Svečana zaprisega je bila v dvorani štajerskega Heimatbunda v navzočnosti zastopnikov oblasti. Zapriseženih je bilo 40 samarijanov in samarijank, ki jih je nagovoril primarij dr. Rimmel.

— **Tihotapstvo deviz.** Pred deželnim sodiščem v Grazu se je moral zagovarjati te dni v Mariboru pristojni v Mozirju rojeni trgovec Josip Dobrovnik. Obtožen je bil, da je lani in predlanskim pretihotapil čez mejo nad 210.000 kun in 93.000 lir. Obsojen je bil na 2.000 mark denarne globe in na odškodnino v znesku 3588 mark.

— **Pod vlak je skočil.** 55-letni kmet Jakob Zidanšek iz Dramelj je skočil včeraj teden pri Ponikvah pod vlak in bil takoj mrtev.

— **Gojenci graške Glasbene šole v Trbovljah.** Pod vodstvom zaslužnega vodje državne visoke šole za glasbo v Grazu dr Felixa Oberborbecka je prispela te dni v Trbovlje skupina slušateljev te šole, kjer so priredili koncert. Spored je obsegal Mozartova dela.

— **Konjiški diletantje v Oplotnici.** Diletantski oder iz Konjic nastopi v nedeljo 21. t. m. v Oplotnici, kjer uprizori Julius Erhardtovo in Max Titusovo veseloigro »Priznanje ljubezni«.

Z Gorenjskega

— **Novi grobovi.** V Lužah sta umrla posestnik in gostilničar Janez Jekovec, star 66 let in Marijana Perdan, stara 80 let. Na Golniku so umrli Janez Hlebčar, iz Repenj, Helena Grašič iz Zgor. Tenetič, Alojz Zidar iz Golnika, Emil Veternik iz Stenična in Antonija Primožič iz Pristave. Dalje so umrli Alojz Lampič iz Stanežič, Janez Kosmatin iz Višnje vasi, Ljudmila Verbič iz Višnje vasi, Stanislav Zedilnik iz Zgornjih Gamelj, Franc Ločniškar iz Višnje vasi, Janez Vočič iz Št. Vida, Jože Furlan iz Pojlan, Janez Čemažar iz Murave, Janez Bogataj in Janez Tavčar iz Javorja, Feliks končan iz Brebovnice, Karel Paul iz Fužin, Franc Dermoti iz Fužin, Neža Spiček iz Stare Oslice in občinski ubožec Julij Drešček iz Rateče-Planica.

— **Požar.** Po neprevidnosti nekega delavca je nastal požar v baraki stavbne tvrdke Bidovec iz Kraja. Škoda je precej velika.

— **Učiteljski izpit.** V kamniškem okrožju sta bila prejšnji teden dva učiteljska izpita. Izpit so napravile vzgojiteljice Herzo, Zegenigg, Lagler, Zelka in Kaiser.

Iz Hrvatske

— **Spominske znamke.** Ob 700letnici proglasitve Zagreba za svobodno kraljevsko mesto, ki se bo proslavila od 21. do 25. marca, bo izdana posebna spominska znamka v vrednosti 3.50 kun, torej znamka za navadno pismo v notranjem prometu. Ta spominska znamka se bo dobila samo pri poštni izpostavi na razstavi v Umetniškem paviljonu. Natisnjenih bo 180 tisoč spominskih znamk.

— **Stroga kontrola delovnega trga.** Hrvatski delovni trg pride letos pod strogo kontrolo. V kmetijskem ministrstvu je bilo te dni posvetovanje, ki je bila na njem priznana potreba po ustanovitvi centralnega organa za pravilno razdelitev delovnih moči. Uveljavljeno bo tudi strogo nadzorstvo nad sezonskimi poljskimi delavci in njihovim delom. To bo pripomoglo tudi h kontroli živilskega trga in k zatiranju verižništva. V bodoče verižniki z živili ne bodo več mogli potovati pod krinko sezonskih delavcev iz kraja v kraj.

— **34 vagonov živil za pasivne kraje.** Dobrodelna ustanova »Karitas« je skupno s »Pomočjo« zbrala za pasivne kraje in drugo siromašno prebivalstvo 34 vagonov živil. 14 vagonov je bilo že poslanih v pasivne kraje, 3 vagone so jih razdelili med siromašno prebivalstvo v Zagrebu, 17 vagonov bo pa odposlano v kratkem.

— **50 jajc se lahko prevaža brez dovoljenja.** Zajednica za perutnino in divjačino je opozorila vse interesente, da je dovoljeno prevažati odnosno prenašati brez posebnega dovoljenja največ 50 jajc bodisi za domačo porabo ali za prodajo. Za večjo količino jajc je potrebno posebno dovoljenje. Jajca morajo plačevati nakupovalci po 4 kune brez vsakega odbitka.

Ducejeve nagrade za rojstvo dvojčkov

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncema Cimprič Francu in Jožefi v Jurni vasi 21, občina Šmihel—Stopiče, in zakoncema Novak Filipu in Mariji v Zvirčah 81, občina Hinje, o priliki rojstva dvojčkov nagradi po 600 lir.

„Prima linea"

Izšla je 19. številka glasila ljubljanske Zveze borbenih fašijev. Tudi to pot je nje vsebina zanimiva, pestra in razgibana. Uvodnik razpravlja o potrebi mistične vere v končno zmago. Obširen članek je posvečen »Bolgariji na Egejskem morju« z zahtevo po izhodu na Egejsko morje, ki jo je Duce poudaril kot opravičeno že l. 1921. Krajši sestavk obravnavajo podelitev srebrne svetinje Mariju Farnesiju za vojaške zasluge v španski vojni in podelitev zlate svetinje Nikolaju Gianiju, ki je kot junak padel na Grškem. Na drugi strani se članek o šolski listnici bavi z zaključnimi razmotrivanji šolskega vprašanja ter temeljite preosnove pouka po novih smernicah. Tretja stran je odločena za kulturne prireditve, naslednje pa so odmerjene organizacijskim zadevam, razen tega pa so polne čtiva, ki povzdiguje borbenega duha italijanskega vojaka. Številka je opremljena z mnogimi aktualnimi slikami.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Ponedeljek, 15. marca: Klemen.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Krvava svatba.
Kino Sloga: Vizija na jezeru.
Kino Union: Ljubavni napoj.
Kino Moste: Ciganska ljubezen in Pilot se vrača.
X. simfonični koncert ob 18.30 v veliki unionski dvorani.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Dr. Piccoli, Bleiweisova cesta 6; Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

—lj **Sadjarska in vrtnarska podružnica Ljubljana I** vabi člane, ki so naročili sadno drevje, da pridejo ponj na dvorišče Kmetijske družbe, Novi trg 3. Obenem prosi podružnica vse one **člane, ki so s plačilom članarine v zamudi,** da jo poravnajo takoj in tako prihranijo podružnici delo in sebi stroške izterjavanja.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Ponedeljek, 15. marca: Zaprto.
Torek, 16. marca, ob 17.30: **Veliki mož.** Red Torek.
Sreda, 17. marca, ob 17.30: **Jesen.** Red Sreda.

*

L. Prenner: »Veliki mož.« Komedija v treh dejanjih: Osebe: Vrhunec — Vl Skrbinšek, Praznikova — Starčeva, Praznik — Cesar, Nada — Rasbergerjeva, Zorin — Brezigar, dr. Votlina — Peček, dr Močerad — Košuta, prof Pivnik — P Kovič, Volk — Lipah, Lisjak — Košič, Modrijan — Raztresen, Skaza — Bratina, Grajšek — Blaž Mogočnik — Drenovec, Kresnik, brezposelni profesor, Milka — Sancinova, komisar — Gorinšek, Režiser: Milan Skrbinšek, scenograf: A Gerlovičeva

OPERA

Ponedeljek, 15. marca: Zaprto.
Torek, 16. marca: Zaprto.
Sreda, 17. marca, ob 17: **Evgenij Onjegin.** Red A.
Četrtek, 18. marca, ob 17: **Janko in Metka.** Premiera. Red Premierski.
Petek, 19. marca, ob 14: **Princeska in zmaj.** Mladinska opereta. Izven. — Ob 17.30: **Beg iz Seraja.** Izven. Prvi nastop Nade Stritarjeve. — Cene od 28 Lir navzdol.

Radio Ljubljana

PONEDELJEK, 15. MARCA 1943-XXI

12.45: Operna glasba. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 13.10: Poročilo Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini. 13.12: Koncert vodi dirigent Pietro Toschi. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Koncert radijskega orkestra. Glasba za godalni orkester. 14.40: Pisana glasba. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 17.15: Prenos z mnskega gledališča Eliseo. 19.00: »Govorimo italijansko« poučuje prof. dr Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Priljubljena glasba. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Simfonično-vokalni koncert vodi dirigent Gianadrea Gavazzeni, sodelujeta sopranistka Mafalda Favero-jeva in tenorist Tito Schipa. 21.40: Klasični orkester vodi dirigent Manno. 22.10: Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M Šijanec, sodeluje sopranistka Valerija Heybalova. Operna glasba. 22.45: Poročila v italijanščini.

†

Žalostnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da so nas za vedno zapustili naša zlata mama, stara mama in tašča, gospa

BURNIK MARIJA

vdova po mitniškem nadpazniku v pokoju

Pogreb drage pokojnice se bo vršil v torek 16. marca 1943 od doma žalosti Cesta na Brdo št. 10 na farno pokopališče na Viču.

Ljubljana, Renici, Padova, Treviso, Perugia, Castelfranco, 15. III. 1943.

Žalujoči ostali: MICI, VIKTOR, FRANCELJ, GUSTI, LUDVIK, IVAN, JOŠKO, TONI, ANICA, otroci; sinahe in zet; vnuki in vnukinje

†

Na tukajšnji kliniki je ugasnilo življenje našega dobrega, nepozabnega moža, očeta in brata, gospoda

DOLENC FRANCA

posestnika in gostilničarja

Pogreb se bo vršil iz hiše žalosti na pokopališče na Vrhniki.
Njegovo prerano smrt objokujejo:

Francka, žena, Janez, Joško, sinova,
Viki Ramorjeva, sestra in ostalo sorodstvo

Vrhnika, Ljubljana, dne 14. marca 1943.

Najvišje cene na ljubljanskem živilskem trgu

veljavne od ponedeljka 15. t. m. do objave novega cenika

Po dogovoru z zastopnicami in zastopniki konsumentov, pridelovalcev in prodajalcev je mestni tržni urad Visokemu Komisariatu spet predložil najvišje cene za tržno blago v Ljubljani ter jih je ta odobril.

Z odlokom VIII/2 štev. 361/5 Vis. Komisariata za Ljubljansko pokrajino veljajo za Ljubljano določene najvišje cene od **ponedeljka 15. marca 1943-XXI zjutraj do objave novega cenika.**

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani porajati v ceniku navedeno blago in ga plačevati, so naslednje:

Zelnate glave pod 10 kg 2 L, rdeče zelje 2.25 L, kislo zelje 4 L, ohrovt 2.25 L, repa na drobno 1 L, repa na debelo 0.75 L, kisla repa 2.50 L, repna cima 2 L, motovilec 10 L, regrat 4.50 L, radič 6 L, gojeni radič 10 L, špinača 3.70 L, rdeča pesa 3 L, rdeče korenje brez zelenja 4 L, rumeno korenje 2 L, peteršilj 4 L, zelena (gomolji) 5 L, rumena koleraba 2 L, kolerabce 4 L, črna redkev 1.50 L, čebula 3 L, čebulček 12 L, šalota 4 L, česen 8 L, osnaženi hren 4 L, jabolka I. vrste, namizna, izbrana 5.70 L, jabolka II. vrste 5 L, kilogram suhega lipovega cvetja 18 L, jajca 2 L komad.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. **Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za iz drugih pokrajin uvoženo blago v veljavi cenik za zelenjavo in sadje št. 4 na modrem papirju.** Posebno pa opozarjamo prodajalke in prodajalce, da mora biti po teh cenah naprodaj vse blago zdravo, otrebljeno in v takem stanju, kakor je opisano v ceniku. Vsa povrtnina mora biti osnažena in oprana, vendar pa ne več mokra, pač pa sveža.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene pri vsem v ceniku navedenem blagu ne samo na Vodnikovem in Pogačarjevem, temveč tudi na živilskih trgih v Mostah, na Viču, na Sv. Jakoba trgu in v Šiški, enako pa sploh pri vseh prodajalkah in prodajalcih po vsej mestni občini ljubljanski.

Blago, za katero so bile cene objavljene v prejšnjih maksimalnih cenikih, sedaj pa cen ne bi bilo več v tem ceniku, se prodaja po prejšnjih cenah, če ni bila za dotično blago s posebno odločbo Visokega Komisariata, odsek za določanje cen, odobrena drugačna cena.

Pogovori s čitatelji

Spodobnost vsaj pri mizi!

»Primeri se, da brez svoje krivde ali zaslug ješ v družbi ljudi — v gostilni ali kjerkoli, pa si pogosto še mnogo bolj razočaran nad ljudmi kakor nad jedmi. Zdi se mi, da večina ljudi ne gleda na starost in spol — pa tudi med pripadniki raznih stanov ni posebne razlike — ne pozna niti osnovnih pravil spodobnega vedenja pri mizi. Če zaideš v preprosto ali »boljšo družbo«, k zasebnikom ali v gostilno, se nehote spomniš na tiste zdaj sicer precej priljubljene živali, čeprav niso na jedilnem listu; to je cel koncert cmokanja, hlastanja srebanja. Za nameček še ta ali oni posmrkne in se obupno namrdne, da je vse v enotnem slogu. Ko govoriš s temi ljudmi, so še sicer vsaj malo podobni omikanim in olikanim ljudem, ko jih pa vidiš, odnosno slišiš jesti — da rabim najmilejši izraz, kajti reče bi moral najmanj: žreti — izgubiš takoj vse spoštovanje do njih. Slabše se pač ne morejo vesti pri jedi niti afriški domačini v Liberiji. Včasih bi človek mislil, da se ljudje spozabljajo, pa se ti zdi umestno, da opozoriš (obzirno, kar se da) dobrega znanca, da je pri mizi in da... Toda to je zelo tvegano, kajti štel ti bo za neodpustljivo žalitev in prijazno besedo ti bo menjal z drobižem psovk. Tako je pač; želiš, da bi bili ljudje spodobni, pa te obsodijo kot prostaka, surovino. Spodobnost, olika? Kdo pa stremi za takšnimi ideali med nami?

Mnogim ljudem ne pride niti na misel, da se ne vedejo spodobno pri mizi. Včasih so nas kot otroke neprestano učili, kako se moramo vesti pri mizi. Vcepljali so nam čut za estetiko tudi pri jedi, saj se mora človek razlikovati od živali vsaj o tem, kako je. Jesti bi morali prav za prav pobožno s primerno slovesnostjo ter zbranostjo ali vsaj tako, da bi bili malo podobni ljudem. Ali se tudi jesti ljudje ne morejo naučiti brez šolanja in bodo potrebni še za to posebni tečaji? Sicer bi pa menda tudi v šoli lahko zbudili mladini čut za lepo in spodobno. Ali mladi ljudje niso dovolj častiljubni, da bi hoteli veljati za olikane pri mizi? Menda bi moralo biti pri vsem oblikovanju mladine prvo: značaj in plemenitost, potem šele suho strokovno znanje.«

Morda se ne motite, da pri mizi ne gre le za to, kaj ješ, temveč tudi, kako uživaš. V resnici sta celo kulinarična umetnost sama na sebi in estetika zaveznici. Zato olikani ljudje streme, da bi bile jedilnice snažne in lepe ter primerno okrašene. Mizo navadno pokriva čist prt in krasi cvetje. Kuharice okusno oblikujejo in razpostavljajo poamezne jedi, kakor da so njihovi izdelki namenjeni bolj za razstavo kakor za usta in želodec. Po svetu je tu in tam tudi navada, da se ljudje preoblačijo pred jedjo. **Toda jedi ne uživajo z obrednostjo in slovesnostjo le kulturni ljudje; celo pri preprostih, »divjaških« plemenih so v navadi pravi obredi pri jedi. Prav tako naš kmet ni tako neotesan pri mizi kakor bi kdo mislil.** Res se kmet ne zna vesti, ko sede za meščansko mizo ter ne ve kaj početi celo z rokami, kaj šele z vilicami ali nožem, zlasti, ko predenj postavijo tekočo prikuho in mu ne dajo tudi žlice. **Toda kmeta bi morali videti pri mizi v njegovi hiši!** Obed in večerja — pa tudi zajtrk do neke mere — sta marsikje v pristni kmečki hiši **še** pravi obred. Neko slovesno občutje **zavlada,** ko se začne obed. Ne začne se pa šele, ko vzamejo žlice v roke. Družina posede za mizo v strogo določenem redu. Zbrati se morajo takoj vsi, točno pri minuti, ne prepozno, a prej tudi ne sme nihče škliti na mizo. Nespodobnost bi bila, če bi kdo ne sedel za mizo v pravem trenutku. Obred obedovanja se torej ne začne šele z molitvijo. Po molitvi zavlada tišina. Nespodobno je govoriti med jedjo, edino gospodar ali gospodinja se smeta oglasiti, a še to kar govorita, spada k obredu obedovanja. Še večja nespodobnost bi bila, česar se zavedajo že otroci, hlastati po jedi, hiteti, mlaskati, broditi z jedjo po mizi. Gospodar vodi obred skupno z gospodinjo, ki prinaša jedi, gospodar jih pa deli, n. pr. reže meso ali pogače. Velika nespodobnost je posegati po jedi hitreje kakor gospodar. Vsi marajo prenašati počasi, v taktu žlice od sklede do ust. Ni spodobno tudi preveč ropotati, strgati z žlicami po skledi. Kmečkemu človeku se zdi silno čudno in grdo meščansko srebanje juhe iz krožnika s takšno peklensko naglico, kakor da jedci tekmujejo za svetovno prvenstvo, do bo prej polizal krožnik. Jesti vendar moraš počasi, čeprav si lačen. To so pravila, ki sicer niso nikjer zapisana; kmetje nimajo pisanega obrednika, kako se mora spodoben človek vesti pri mizi. Toda v tem se kaže v stoletjih ustaljena in obrušena kultura pod vplivom zdravih, naravnih nagibov in nagonov. Nagon pravi preprostemu človeku, da je hlastanje po jedi, metanje vase, nezdravo, ne le grdo. Mlaskanje je pa nespodobno, saj težko jedo pri takšnem človeku drugi ljudje, ki izgube tek sredi žrecev.

Kmet o vsem tem ne razpravlja, ker se mu zdi tudi spodobno vedenje pri mizi samo po sebi umevno, saj spada med njegove ustaljene, vsakdanje navade. V mestih pa človek res naleti na ljudi, ki ne znajo jesti ne po kmečko, ne po meščansko. To so izkoreninjenci, kim je tuja ljudska kultura in ki se jih tudi ni prijel lošč meščanske konvencionalnosti. Ali mislite, da jih je mogoče vzgojiti?

DNEVNE VESTI

— **Umrla je babica Piemontske princezinje.** Na Dunaju je umrla Kr. Vis. Maria Josè, Vojvodinja Bavarska, rojena princezinja Braganza. Pokojnica je bila hči kralja Mihaela Portugalskega, mati belgiške kraljice Elizabete ter babica Kr. Vis. Princezinje Piemontske.

— **Proslava četrte obletnice papeževega kronanja.** V Sikstinski kapeli je bilo papeževo cerkveno opravilo ob četrti kronanski obletnici Pija XII. Slovesnemu opravilu so prisostvovali člani Pacellijeve rodbine, veliki mojster malteškega vojaškega reda, člani diplomatičnega zbora v Vatikanu, guverner Vatikanskega mesta, številni dostojanstveniki papeževega dvorca ter predstavniki rimskega plemstva.

— **Sklep jubilejnega leta.** Iz Rima poročajo: Vršijo se živahne priprave za sklep papeževega jubilejnega leta. Slovesna sklepna proslava bo 13. maja, ko se zaključuje 25-letnica papeževega škofovanja.

— **Italijanski diplomatični predstavniki se vračajo iz Čile.** Italijanski veleposlanik iz Santiaga de Čile Filip pl. del Lion Nero je prispel skupno z nemškim čilskim opolnomočenim ministrom von Schönom v Buenos Aires, kjer se sestane z ostalim diplomatičnim osebjem, pripadajočim italijanskim ter nemškim konzulatom v Čilu. Z diplomatičnim osebjem bodo odpotovali iz Buenos Airesa v Evropo tudi številni italijanski državljani ter podaniki Nemčije in drugih držav, ki so povezane z osnimi silami v prijateljstvu in zavezništvu.

— **Zasedanje komisij za javna dela in poljedelstvo.** Pod predsedstvom senatorja De Vita je zasedala v navzočnosti ministra za javna dela ter ministra in drž. podtajnika za prometne zadeve senatna komisija javnih del in prometa. Člani komisije so proučili ter odobrili več zakonskih osnutkov, nanašajočih se med drugim na izpopolnitev nac. telefonskega omrežja, na regulacijski načrt Florence, Vercellija in Mantove, na pristojnost komisije, ki je bila ustanovljena za proučevanje načrtov glede kakršnih koli del v rimskem guberniju. Pod predsedstvom senatorja Prampolinija in v navzočnosti poljedelskega ministra se je sestala v Rimu senatna poljedelska komisija, ki je med drugim odobrila zakonski osnutek glede nac. združenja mesarskih pokrajinskih konzorcijev.

— **Na polju slave je padel letalec Josip Martinelli** iz kraja Corte de Cortesi pri Cremoni. Ni se vrnil z nekega poleta. Pokojnik je izšel iz GILovih vrst.

— **Italijanski pesnik predava v Zagrebu.** Te dni je imel v Zagrebu dve predavanji odlični italijanski pesnik akademik Josip Ungaretti. Hrvatski književniki so mu pripravili lep sprejem. Predaval je o italijanskih književnih vprašanjih, in sicer je imel prvo predavanje v Zavodu za italijansko kulturo, drugo pa v dvorani Trgovske zbornice. Ungaretti predava italijansko književnost na rimski univerzi.

— **Nova knjiga o italijanskem gledališču.** Ciprijan Giacchetti je dovršil knjigo o italijanskem gledališču s polemičnim naslovom »Gledališče je mrtvo, naj živi gledališče!« Giacchetti je bil dolgo vrsto let dramski kritik »Nazione« in je znan strokovnjak na področju odrske umetnosti. Posebno pozornost je vzbudila njegova razprava o naturalističnem gledališču. Razen tega je pripravil C. Giacchetti novo zgodovinsko odrsko delo v štirih dejanjih pod naslovom »Cesare Borgia«.

— **Frančiškanova usodna pomota.** V frančiškanskem samostanu Madonna del Mare v Triestu je živel tudi o. Celso Peroto, ki je v zadnjem času bolehal in bil navezan na zdravila. Ko je segel po bikarbonatu, je pomotoma zagrabil povsem sličen strup za pokončavanje hroščev. Posledice so bile usodne ter je priljubljeni frančiškan za njimi podlegel. Doživel je starost 63 let. V Triestu je živel osem let. Pokojnik je bil znan po vsem mestu, saj mu je bilo poverjeno zbiranje prispevkov.

— **Dunajski slikar razstavlja v Italiji.** Danes je bila otvorjena v Michellazzijevi umetnostni galeriji v Triestu slikarska razstava odličnega dunajskega slikarja R. P. Tholarja, ki je zaslovel preko meja svoje domovine. Tholar doslej še ni razstavljal v Triestu, četudi se je delj časa mudil v triestinski in piranski okolici, kjer je našel obilo novih, očarljivih motivov za svoje umetnostno oblikovanje.

— **Serija koncertov za vojne ranjence.** Ravnateljstvo vojaške bolnišnice Celio v Rimu je organiziralo serijo koncertov, s katerimi hoče razvedriti vojne ranjence, ki se zdravijo v omenjeni bolnišnici. Te dni je bil četrti koncert v omenjeni koncertni seriji. Sodelovali so izvrstni solisti ter izbrani virtuozi, med drugim sopranistka Marija Bertozzini, mezzo sopranistka Ferdinanda Cadone, tenor Ugo De Rita, bariton Ivan Sassu, basist Ezio Achili, violončelist Jurij Menegozzo ter maestro Felice di Stefano. Nastopajoči so izvajali skladbe Verdija, Rossinija, Ponchiellija, Schuberta in Chopina.

— **»Črna« vožnja ukrajinskega dečka do Venezije.** V nekem železniškem tovornem vagonu, ki je prispel iz Nemčije, so našli beneški varnostni organi ukrajinskega dečka Ibama Porozika iz Jupana Dejal je, da je pobegnil od doma pred voinimi dogodki. Utihotapil se je, potem ko je prehodil na desetine km, v tovorni voz in se je počasi pripeljal do Benetk, kjer so ga izročili v dečji zavod. Obenem poizvedujejo za dečkovimi starši.

— **14 sinov** sta imela Bognet Maranini in njegova žena Roza iz Pettineuga pri Bielli. Danes jih živi še osem, od teh so štirje pod orožjem in sicer Rino, Adolf, Lucijan ter Ruton, ki se bojujejo na raznih bojiščih.

— **Nova operna sezona v Veneziji.** Te dni je bila otvorjena v beneškem gledališč »La Fenice« nova operna sezona XXI. z uprizoritvijo Bellinijeve opere »Mesečnica«. Dirigiral je maestro Anton Guarnieri, sodelovali so v vodilnih solističnih vlogah Toti Dal Monte, Ferrucio Tagliavini ter Italo Tajo. Guarineri je moral z ostalimi sodelavci neštetokrat pred zastor.

— **Padla z drugega nadstropja in odnesla zdravo kožo.** Petletna Marilena Frasinelli iz Florence se je igrala na oknu, pa se je preveč nagnila čez rob. Dekletce je omahnilo v globino sedmih metrov ter se je po padcu takoj dvignilo na noge. Mala Marilena je imela nenavadno srečo. Dobila je le nekaj prask, ozdravljivih v par dneh.

— **Od boksarja do odličnega tenorista.** V Cremoni je bil te dni poseben pevski koncert, namenjen vojnim ranjencem ter bolnikom, ki se zdravijo v cremonskih vojnih bolnišnicah. Na tem koncertu je nastopil tudi odlični tenorist Ivan Malipiero. Italijansko časopisje je šele sedaj odkrilo občinstvu podrobnosti o prezanimivi tenoristovi karijeri od boksarja do tenorja. Bilo je na odru Verdijevega gledališča v Cremoni, ko sta se preizkusila v prvenstvenem spoprijemu dva boksarja. Eden od njiju je bil Ivan Malipiero. S hudim udarcem je povzročil njegov boksarski tekmovalec Malipierov vzklik, ki pa ni bil izraz bolečine, ampak biserno čist tenorski zvok. Med gledalci je bil tudi glasbeni strokovnjak, ki se je zanimal za Malipierov izvrstni glasovni material. Ni trajalo dolgo, ko se je Malipieri na njegov nasvet odločil za izpopolnjevanje ter krepitev svojega glasu s smotrno pevsko šolo. Debitiral je v vlogi Mantovskega vojvode v »Rigolettu« na odru Verdijevega gledališča v Cremoni. Pel je skupno s sijajnim baritonistom De Franceschijem. Debut mu je prinesel prodoren uspeh. Utrl si je pot krasne karijere, potem ko je na cremonskem odru odlično prestal svoj odrski »ognjeni krst«. Danes je Malipiero med najbolj slovečimi italijanskimi tenorji, čigar glas vzbuja splošno občudovanje. In sedaj je pel imenitni tenor vojnim ranjencem v Cremoni, ki ga je odkrila in ki ga je povzdignila na poti sijajne pevske karijere.

— **Strokovno izpopolnjevanje geometrov in stavbnih strokovnjakov.** Iz gospodarsko-finančnega dopolnilnega vestnika agencije »Agit« povzemamo: Pri stavbnem zavodu v Rimu se bo vršil od aprila do oktobra t. l. tečaj za strokovno izpopolnjevanje geometrov in stavbnih strokovnjakov. Tečaj je namenjen onim geometrom in stavbnim strokovnjakom, ki imajo usposobljenostno diplomo in ki niso stari nad 30 let.

— **Nagrade po 100.000 in 50.000 lir.** Pri nadaljnjem žrebanju nagrad zakladnih bonov so bile izžrebane sledeče štev.: V seriji 51 dve nagradi po 100.000 lir za številko 1.563.158 in 1.848.362. Štiri nagrade po 50 tisoč lir za štev. 69.279; 1.433.514; 1.577.634 in 1.953.225. V seriji 52 dve nagradi po 100.000 lir za štev. 111.301 ter 135.079. Štiri nagrade po 50.000 lir za štev. 457.237; 1.209.149; 1.379.863 in 1.432.987. Nagrade po 10.000 lir za štev. 15.659; 318.417; 442.424; 564.046; 644.165; 735.838; 801.736.

— **Nesreče.** Od sobote do danes so sprejeli v ljubljansko bolnišnico naslednje ponesrečence: Oskar Turnšek, 20letni dijak z Ljubljane, si je pri padcu zvil nogo v gležnju. — Rajko Jenko, 76let. upokojenec iz Ljubljane, se je pri padcu ranil na desni nogi. — Fr. Zupan, 23letni delavec iz Ljubljane, si je pri nalaganju hlodov zlomil levo nogo. — Vero Butara, 12letno hčer zidarja iz Ljubljane, je ugriznil pes v desnico. — Ciril Lavrič, 12letni dijak iz Ljubljane, si je zlomil levico. — Janez Peternelj, 30letni delavec iz Ljubljane, si je na krožni žagi obrezal prste levice.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO SLOGA TELEFON 27-30

Velika ljubezenska drama mladega kiparja v čarobni okolici samotnega jezera

Vizija na jezeru

Javor Pal, Klari Tolnay, Elis Simor

Predstave ob običajnih urah

KINO UNION - TELEFON 22-21

Sijajen film po znani Donizettijevi operi

Ljubavni napoj

V glavnih vlogah: Margherita Carosio, Armando Falconi in Roberto Villa. Pojejo: Margherita Carossio, Ferruccio Tagliavini in Vincenzo Bettoni

Predstave: ob delavnikih ob 16. in 18.30 uri; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30 uri

KINO MATICA TELEFON 22-41

Predstave ob delavnikih ob 14.30, 16.30 in 18.30. Ob nedeljah ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

Pretresljiva ljubezenska žaloigra med izseljenci-rudarji. Film močne in globoke vsebine ter napetega dejanja. — Sijajni igralci: Fosco Giachetti, Luisa Ferida, Beatrice Mancini

Krvava svatba

IZ LJUBLJANE

—lj **Pooblačilo se je.** Ali je zdaj konec dosedanjega lepega vremena, ki je trajalo nenavadno dolgo? Včeraj je kazalo vreme še vse tiste značilnosti kakor prejšnje dni. Nebo je bilo dopoldne jasno in sonce je začelo greti zelo zgodaj. Jutro je bilo sorazmerno hladno, kajti minimalna temperatura je znašala —3.3°. Dopoldne je bilo še precej mirno, vendar so se zračni tokovi toliko gibali, da ni bilo megle. Popoldne se je pa, kakor je bilo tudi navadno prejšnje dni, dvignila precej močna burja, a spričo toplega sonca se nam ni zdela posebno mrzla. Temperatura je dosegla 13.6°. Zvečer je bilo še jasno. Čez noč so nebo prepregli tenki oblaki in davi ni moglo posijati sonce. Nebo še ni bilo pooblačeno tako močno, da bi ne smeli upati na sonce. Oblaki se bodo morda še razpršili. Barometer nam davi tudi še ni napovedoval poslabšanja. Bilo je še hladno. Minimalna temperatura je znašala —2°.

—lj **Umrli so v Ljubljani od 5. do 11. t. m.** Potočnik Marija, sestra Karmela, 65 let, šolska sestra, Lončarska steza 2; Kalister Marija, roj. Blažič, 83 let, vdova carinskega uradnika, Vidovdanska c. 9; Golec Jurij, 79 let, delavec, Korotanska ul. 19; Kotnik Karolina, roj. Fabijančič, 57 let, vdova fotografa, Nomobranska c. 5; Lokar Dušan, 23 let, poročnik korvete biv. jugosl. mornarice, Prijateljeva ul. 8; Robida Albin, 60 let, bivši trgovec, Japljeva ul. 2; Fekonja Marija, rojena Sojer, 53 let, postrežnica, Poljanski nasip 40; Rožanec Franc, 79 let, mizarski pomočnik, Japljeva ul. 2; dr. Suyer Albin, 81 let, odvetnik, Resljeva c. 15; Podkrajšek Uršula, roj. Zadnikar, 94 let, vdova magistratnega ekonoma, Ilirska ul. 16; Dobnikar Jože, 59 let, posestnik, Toško čelo 7; Roth Leopold, 86 let, okrajni glavar v p., Vidovdanska c. 9; Ovsec Ivanka, roj. Maležič, 51 let, žena strojnika, Kopitarjeva ul. 6; Strmšek Brigita, roj. Bezlaj, 36 let, žena zidarja, Trsatska ul. 5; Pinterič Marija, roj. Schrank, 68 let, višji sodni ofic. v p., Rožna dolina, Štrukelj Helena, roj. Zarnik, 82 let, vdova sodarskega mojstra, Miličinskega ul. 20; Gosar Ivan, 3 leta, sin čevljarskega pomočnika, Podutik 17; Blanč Franc, 45 let, univerzitetni uradnik, Malgajeva ul. 13; Humer Marija 72 let, kuharica, Japljeva ul. 2; Stepic Jože, 60 let, pečar, Predjamska ul. 37; Hlede Tomaž, 70 let, krojaški mojster, Goriška ul. 35; Faganel Vekoslav, 23 let, sin posestnika, Ižanska c. 380. — V Ljubljanski bolnišnici so umrli: Mrak Frančiška, roj. Bedenk, 73 let, žena, miz. pomočnika, Ločnikarjeva ul. 7; Prem Albert, 29 let, brivski pomočnik, Rožna ul. 27; Štrukelj Marija, roj. Bernik, 82 let, vdova pleskarja, Janševa ul. 1; Tomažič Elza, roj. Majce, 58 let, vdova faktorja, Domobranska c. 25; Volaj Franc, 46 let, dninar, Kopališka ul. 5; Kalar Anton, 40 let, hlapec, Št. Pavel 24 pri Stični; Toff Marija, roj. Hibšer, 40 let, žena uradnika OUZD, Staretova ul. 19; Krali Angela, 42 let, delavka, Mleščevo, obč. Stična; Pirc Marija, 48 let, žena lesnega trgovca, Rakek 170; Moravec Ana, 2½ leti, hči sedlarskega pomočnika, Šuštaršičeva ul. 15; Kristan Karol, 57 let, knjigovez, pomočnik, Rožna dolina, C. II/36; Bauman Franc, 1 leto, sin zidarskega mojstra, Cerknica 235; Einspieler Ema, roj. Omahen, 80 let, vdova sodnega svetnika, Streliška ul. 34; Pirc Branko, 40 let, vrtnarski pomočnik, Beograd; Ilja Marija, 29 let, hči posestnika, Gornji Brnik 83, obč. Cerklje pri Kranju; Koffar Bernad, 2 meseca, sin zaslužnega uradnika, Za garažami 113a; Ravnikar Helena, 74 let, tov. delavka, Sostro 48, obč. Dobrunje; ing. Klinar Anton, 81 let, gradbeni direktor v p., Nunska ul. 8; Wagner Stanislav, 64 let, vpokojenec, Bolgarska ul. 26; Brus Justina, 32 let, žena posestnika, Hotedršica 77 pri Logatcu; Možina Ivana, 52 let, žena paznika, Brezovica.

—lj **Jožefovim** domača umetniška **godovna** darila znamke **»Naše«**, Klein, Wolfova ul.

—lj **Zadruga »Novinarski dom«** bo imela svojo redno letno glavno skupščino v nedeljo, 28. marca t. l. ob 10. v Novinarskem domu z običajnim dnevnim redom.

—lj **Nocojšnji simfonični koncert,** na katerem se bodo izvajala dela skladateljev: Saša Šantelj, Giuseppe Tartini, Franc Schubert in Franc Liszt, pod vodstvom dirigenta D. M. Šijanca, bo začel točno ob pol 7. uri, na kar še prav posebno opozarjamo vse posetnike. Vstopnice so razprodane, spored je na razpolago na blagajni in pri biljeterjih.

—lj **Troje prekrasnih del** iz komorne glasbe bo izvajal odlični Poltronierijev kvartet na svojem koncertu v sredo, dne 17. t. m. ob pol 7. uri zvečer v veliki filharmonični dvorani. To je 3. nastop Poltronierijevega Kvarteta v Ljubljani, ki prinaša popolnoma nov spored. Najprej bo izvajal Boocherinijev kvartet v Es-duru, nato znani, izredno priljubljeni Beethovnov Kvartet op. 74, ki je znan pod imenom »Harfenkvartet«. Koncert bo zaključil Smetanov Kvartet »Iz mojega življenja«. To je najlepše delo za godalni kvartet v vsej slovanski glasbi. Izvedba bo odlična, saj uživa Poltronierijev Kvartet največji umetniški sloves v vsej Evropi. Na koncert opozarjamo. Predprodaja v Knjigarni Glasbene Matice.

—lj **Popravek.** V članku »Odlična razstava v prehodu nebotičnika« ki je bil objavljen v »Slovenskem Narodu« dne 12. marca t. l., nam je ponagajal tiskarski škrat, ki je v drugem stolpcu v petnajsti vrsti iz »mehke lirike«, kakor bi se moralo pravilno glasiti, naredil: »... velike lirike...«

—lj **Pred izložbami Kosovega salona** v prehodu nebotičnika je zmeraj mnogo ljubiteljev upodabljajoče umetnosti, ki občudujejo umetnine mojstra Frana Klemenčiča. Sedanja razstava, čeprav je po obsegu omejena le na 18 krajin in tihožitij, je izrazit prikaz pomlajajoče se umetnikove ustvarjalne sile. Ogled Klemenčičevih slik, ki bodo v Kosovih izložbah le še kratek čas, toplo priporočmo.

—lj **Ljubljančani so marljivi kmetovalci.** Zgodnje spomladanske sape, ki so letos presenetile naše kraje po razmeroma mili zimi, so privabile na delo tudi marljive ljubljanske kmetovalce. Večje ali manjše njive so danes raztresene prav povsod, tako v najožjem središču mesta kakor na periferiji. Lastniki ličnih vrtov na periferiji so svojo zemljo že obdelali ali pa jo vneto obdelujejo. Neobdelanih kotičkov in travnikov skorajda ni več. Na robu mesta so začeli obdelovati nekatere predele, ki so bili doslej neizkoriščeni in zanemarjeni. S smotrnim obdelovanjem zemlje so Ljubljančani dokazali, da imajo prav tako visoko razvite poljedelske zmožnosti kakor njihovi poklicni tovariši z dežele.

—lj **Lepo tlakovane ulice.** Središče našega mesta se lahko ponaša, da ima skoraj vse ceste in ulice asfaltirane, betonirane in tlakovane z granitnimi kockami ali vsaj temeljito posute s finim gramozem. Ulice in ceste, ki še niso tlakovane, čakajo na dokončno ureditev zaradi razširitve ali podaljšanja. Netlakovane so še: Kersnikova in Knafljeva ulica, Gledališka od Verdijeve ceste do Ceste Arielle Ree, Puherjeva in Tomanova ulica, Puccinijeva ulica od opernega gledališča do železniške proge, Šubičeva in Muzejska ulica, Gregorčičeva cesta in del Igriške, Nunska ulica, del Ceste 29. oktobra in še nekatere manjše ulice. Tudi hodniki za pešce so že skoraj vsi asfaltirani. Ceste in ulice, ki še niso razširjene po predvidenem načrtu, pa imajo vsaj temeljito utrjena cestišča in položene kamnite robnike za pločnike. Mestno središče dobiva tudi zmeraj sodobnejše lice, obliko šahovnice, kakor jo zahteva promet naše dobe.

STAR AVTO

— Le kako se moreš voziti s tem starim, oguljenim avtomobilom! Zakaj ne kupiš novega?

— Ne govori tako. S tem avtomobilom sem zaslužil 300.000 lir.

— Ni mogoče! Kdaj pa?

— Ko sem v njem pobegnil s svojo sedanjo ženo.

MALI OGLASI

PREMOG DRVA
I. Pogačnik
LJUBLJANA
Bohoričeva ulica 5
Telefon 20-59

SENO ZA KONJE in krave prodam. Dolenjska cesta 12.

KLOBUČARNA »PAJK«

vam strokovno osnaži, preoblika in prebarva vaš klobuk, da izgleda kot nov. — Lastna delavnica. Zaloga klobukov. — Se priporoča **Rudolf Pajk**, Ljubljana, Sv. Petra cesta 38, Miklošičeva cesta 12 (nasproti hotela Union).

INSERIRAJ V »Slov. Narodu«

ZAHVALA

Vsem, ki so nam ob slovesu od našega nepozabnega moža, očeta, dedka in brata, gospoda

Ing. Antona Klinarja

gradbenega direktorja v pok.

izrekli svoje sožalje, spremili pokojnika na poslednji poti, poklonili krasno cvetje ali darovali v dobrodelne namene, naša iskrena zahvala!

Ljubljana, Jesenice, 13. marca

Rodbina Klinarjeva

Ko so prekajali ljudi kakor krače...

Načini zdravljenja so nezčrpni — Ljudje v boju z nalezljivimi boleznimi — brez orožja

Ljubljana, 15. marca

Ljudje so vedno radi živeli, najsi je bilo na svetu kakor koli, pa so se bali bolezni in smrti. Posebno so se seveda bali bolezni, ki so pobirale na debelo ljudi. Čeprav so nekatere bolezni veljale kot neozdravljive, vendar zadnja iskrica upanja, da bo človek ozdravel, ni nikdar ugasnila. Ljudje so celo trdno verjeli v več načinov zdravljenja. Tudi posamezni zdravniki so razglašali kot dobre zanesljive načine zdravljenja najstrašnejših bolezni, seveda kot edino zveličavne. Tako so tudi kolero, še pred sto leti, zdravili na nešteto načinov, ki so bili menda vsi prav tako dobri kakor slabi ter nesmiselni. Pogosto je pač pomagala trdna vera v ozdravljenje in moč volje pa odpornost organizma, a ne zdravljenje samo na sebi, odnosno — kakšno zdravljenju.

Znojenje pomaga...

Še danes ljudje verujejo da znojenje prežene bolezen. V resnici je znojenje zdravilno pri mnogih boleznih in zdravniki predpisujejo pripomočke, da se bolnik dobro ozno ji. Seveda pa znojenje ne more pregnati vsake bolezni in včasih je lahko celo škodljivo. O zdravilnih načinih ljudje ne soglašajo, a poskušajo to in ono: tako se nekaterim zdi, da je treba bolnika čim bolj greti, drugi pa zopet priporočajo mrzle obkladke. Vse to so počenjali — hladili in pregrevali bolnike, jih zavijali in skoraj zakopavali v kupe odej, pa zopet hladili z ledom — pred sto leti z bolniki, ki so oboleli za kolero. Pred sto leti je pa ljudstvo marsikje še verjelo v skrivnostno moč čaranja. Bleiweisove »Novice« so poročale o čaranju l. 1855 na Madžarskem: vaščani so vpregli v plug dva naga dečka nago dekle je pa držalo za ročico. Zaorali so brazdo okrog vasi, kar je pomenilo, da so se tako zavarovali pred zlobnimi duhovi.

Prekajevanje ljudi

Še v prejšnjem stoletju je veljal dim kot najbolj učinkovito razkuževalno sredstvo — razen ognja — ker so domnevali, da se bolezenski strup širi po zraku, dim in ogenj ga pa uničujeta, odnosno zadržujeta. Pisali smo že, kako so se zdravniki in duhovniki varovali pred kugo in kolero. Pri posteljah bolnikov, ki so oboleli za kugo, so gorele plamenice in plamen je moral plapolati med duhovnikom in bolnikom, da bolezen ni mogla preskočiti na zdravega človeka... Grmade so gorele na dvoriščih hiš in na trgih v mestih. Ljudje so se tudi v stanovanjih dušili v dimu. Žožigali so zlasti radi brinje, ki prijetno diši. »Novice« so poročale tudi, kako so se ljudje varovali pred kolero na Tirolskem v neki vasi. Ta način sicer ni bil splošno razširjen, a nastal je pač iz vere, da dim preganja bolezen: slehernega človeka, ki je prišel v vas iz drugega kraja, domačina ali tujca, so pošteno prekadili; niso prekajali le njegove obleke, temveč vsega človeka od nog do glave, da je dim prodrl tudi do kože, če že ne do kosti.

Neumnosti iz strahu pred boleznijo

Strah ima velike oči, a tako strašne bolezni, kakršna je bila kolera, ko so bili ljudje v resnici še brez učinkovitega orožja proti nji se je bilo treba res bati. Vendar so nekateri pretiravali. Zato je lahko nastal v ljubljanskem listu »Illyrisches Blatt« l. 1831 »Portràt eines Cholera-Pràservativ-Mannes«. Takšen mož bi bil oblečen ter opremljen tako: »Kdor si je preskrbel vsa zaščitna sredstva proti koleri, se mora našemiti tako: Na golem telesu mora nositi kožo iz prožnega gumija, nad njo smolnat obliž, čez pa ovit vsaj šest vatlov dolg flanest povoj. Nad srčno jamico nosi bakren krožnik, na prsih pa vrečo toplega peska. Okrog vratu ima ovit dvojen z brinjevimi jagodami in poprovimi zrnci napolnjen ovoj. Ušesa ima zamašena s celim kosom bombeža, prepojenega s kafro. Pod nosom ima obešeno stekleničico dišečega razkuževalnega kisa — »Vinaigre des quatre voleurs«. Razen tega ima še pred usti vejico kolmeža. Nad povoji ovitimi okrog trupa nosi še s klorovim apnom prepojeno srajco in na nji jopič iz bombaževine, a na njem vročo opeko. Šele po vrhu te »spodnje obleke« sledi zgornja obleka, in sicer predvsem s klorovim apnom napojen telovnik. Na golih nogah nosi v kisu prekuhane nogavice iz sukanca, na njih pa s kafro prepojene volnene nogavice, a razen tega ima še pod stopalom s kropom napolnjene stekleničice in čez vse ima obute čevlje. Nad mečami ima še obešena dva vrča vrele vode. Na spodnjo obleko je navlekel toplo, volneno, s klorom prepojeno vrhnjo suknjo in končno plašč iz povoščenega platna. Tudi klobuk je iz povoščenega platna. V desnem žepu ima nabasano funt melisnega čaja in pol funta bodeče neže, v levem žepu pa funt bljuvnega korena in pol funta žajbla. Razen tega ima v telovnikovem žepu še stekleničico kamilčnega olja, v hlačnem žepu pa steklenico kafrinega etra. V desnici nosi cel brinov grm, v levici pa celo akacijo. Za seboj še vlači samokolnico, naloženo s 15 vatli flanele, parni stroj za izdelovanje opeke, žehtnik, 10 krtač, 18 opek, dva kožuha in sobni potrebnjak. Obraz si je zastrl s krinko iz testa iz konjske mete, v usta pa zatlačil četrt funta kolmeža. Tako oborožen je uverjen, da se ga bo kolera zanesljivo — prejela.«

Nešteto navodil in priporočil

Ta satira je značilna za tedanje razmere, ko je pač vsakdo priporočal »najboljše« pripomočke in zaščitna sredstva pred boleznijo in ko je bilo toliko zdravil, ki pa vsa skupaj nisi prav tako nič pomagala kakor posamezna sama zase. Ne smemo pa misliti, da so bili vsi ukrepi proti bolezni nepametni in da niso bila nekatera navodila vredna vsega upoštevanja. L. 1831 je v Ljubljani pri Egerju izšla knjižica z navodil proti koleri; zanima nas še tem bolj, ker je bila napisana v precej lepi slovenščini. Napisal jo je Slovenec dr. Sentimer. Zdravnik nudi v nji nekaj umestnih navodil proti bolezni. Med drugim piše tako: »Vem, de ste že veliko od bolezni kolere slišali govoriti. Sej vse zdaj od nje govori... Pa kdo bi tudi ne govoril, če slišimo, de je že toliko tavžent ljudi umerlo od nje in de bolezen če dalje bližeje prihaja. Kakor se je bila po Ogerskim razširila, so naši ljubi Cesar hitro začeli skerbeti, tudi Kranjce in Korošce te nesreče obvarovati; zato je na Hrvaški granici velko soldatov, ki nobenega človeka ne puste skozi, kteri, kakor per kugi, ni dvajset dni na kontumaciji perderžan, zato de se za gotovo ve, de ne bo v našo deželo bolezni zanesil. Vsa obleka, kar je ima kdo na sebi,, in vse blago se očedi in očisti, de se kdo od nas od kaj tacega bolezni ne naleze. — Kolera je grozovitna bolezen, ki se je človek od človeka naleze, ali pa jo tudi dobi, če se tacih reči dotikuje, ktere so okužene... Mogoče se je obvarovati, če se vse to stori, kar jo zaderži, in vse to pusti in ne sturi, kar jo perpelje, in če se človek nobene reči ne dotakne, kar je od te strašne bolezni morebiti okuženiga... Od premrazenja bolezen na enkrat dobite... Če imate kak požirk žganja je dobro, de ga požrete (zjutraj) preden greste iz hiše, posebno brinovca, pa malo dobro zapečeniga kruha... Žgance z gorkim mlekom smete tudi kositi, tudi kuhan krompir, pa glejte de ne bo še nezrel ali pa spriden in gnjil. Pa vendar tudi zdraviga krompirja ne smete preveč jesti, in dobro je, de ga vselej solite. Močnika (soka, podmeta) ali kaše smete jesti kolikor hočete. Vselej pa morete ali kaj mrčniga ali pa kaj gorkiga kosti. Prav dobro je, če piskerc kamilčnega, melisnega ali metniga te spijete, tega si vsak še tako reven kmet napravi... Kisliga zelja pa vohrovta in druge zelenjave ne smete kositi, tudi ne kisliga mleka in sadja, kar nekteri radi sture. Vsak dan okna in duri hišne odprite, de zdrava sapa vanjo pride... vežne vrata pa sprednje in zadnje, kadr je bolezen že v deželi, morete zmiraj zaperte in zapahnjene imet, de kak ptujc, ki je morebiti že bolezen dobil, v hišo ne pride... Dobro bi bilo, ko bi tudi na sekret ključavnico napravil... pred šterno prav dobriga psa perkleni... Vse more čedno, čisto, nič ne sme umazano biti. Vse kar prehudo diši, se more iz hiše in iz kamre, kjer spiš, spraviti; posebno ne sme biti v hiši ne sadje, ne kaka kislina, ne kaj druziga taciga. Tudi se ne sme mokro perilo v hiši obešati, ali kokuš in druga perutnina terpeti. Gnoj in blato spred hiše in z dvorišča pospravi; zakaj gnjiloba in hudi duh od luž je škodljivo. Luže in gnojnico morete čisto iztrebiti in posušiti, in gnoj daleč od hiše na kup zložiti... Ne le v nedeljo, ampak vsak dan se lepo in dobro obujte... život imejte čeden; umite si večkrat cel život, ne le obraza in rok, z vodo ali pa z gorkim jesihom... Če komu izmed vas per delu ne enkrat ni dobro v životu, naj hitro domagre in se v posteljo vleže. Ne smete jesti, kadar je kolera v deželi, temuč se varovati pinjenega mleka, nezreliga, zeleniga sadja, ohrovta, kolerab, kumar in dinj (melon), kisliga mleka, in vsih reči, ktere so kisle. Tode dobro zamirkajte, ljubi moji! kadar je kolera v deželi, ni nič bolj škodljivega, kakor pijancot... Posebno se varujte jeze, ona nar bolj škoduje... Za božjo voljo vas prosim, če vam je hudo, pustite precej vse delo... precej se vlezite v posteljo in se odenite. Vaših domačih kdo naj vam hitro da majhen piskerc gorciga kamilčniga melisniga ali metniga tè. Tega té morete vselej prav gorkiga vsako četert (firkelc) ure eno majhno škodelico to je 3 do 4 požirke piti, za premenjo smete tudi malo vroče župe vzeti... ob enim morete pa tudi vroče rute okoli života pokladati; v rute lahko suhe gorke otrobi, ali pa gorek pepel denete, de dalej prav gorke ostanejo. Pot je vaša sreča... Pa morete 12 celih ur tako dobro odeti biti in ta čas nobene kaplje merzlega piti... med tem pa, de tako skebite, de bo se spotili, pošljite po zdravnika... Da sami bolezni ne nalezete, morete bolnika precej od drugih domačih ljudi odločit in ga morete samiga v eni kamri imeti, in naj nihče drug vanjo ne hodi, kakor le tisti, kteri mu strežejo...«

Ta navodila nas ne presenčajo toliko le glede na zelo zastarele zdravstvene predsodke tistega čas, temveč še bolj, ker so pisana v tako lepi slovenščini — v času, ko je bila lepa pismenost slovenščina redka odlika celo pri nekaterih pisateljih.

Priprave za odhod italijanskih MAS iz nekega sredozemskega oporišča

Pet mož je začelo

Zgodovinsko delo profesorja Junkersa in njegovih pomočnikov

Leta 1923. je bilo obubožanje nemškega prebivalstva na višku. Nemčija se je zvijala v vrtincu inflacije, kakršne njena zgodovina še ni poznala. Razmere so bile take, da izhoda iz obupnega položaja ni bilo videti nikjer. Toda v Nemčiji so bili še možje, ki niso obupavali, temveč so neumorno delali in upali v boljšo bodočnost.

Med takimi možmi je bil tudi prof. Junkers v Dessau s svojimi pomočniki. Pridno je konstruiral prvo prometno letalo sveta »F 13«. Z njim je bil dosežen rekord. Junkers je s svojimi pomočniki ustanovil družbo za zračni promet med Evropo in Ameriko. Raziskoval je in eksperimentiral. V letu inflacije je bila ustanovljena nova tovarna za letalske motorje. Obenem pa nov strokovni odbor za sistematično preizkušanje novih letalskih modelov. Zdaj letajo nemška lovska in bombna letala nad vsemi bojišči in važno vlogo igra tudi veliko prevozno letalo, tudi delo prof Junkersa in njegovih pomočnikov. Že 10 let prej je bilo letalo »Ju 52« priznano za standardno v svetovnem zračnem prometu. Nad 60 rekordov so si priborila Junkersova letala v letih svojega razvoja. V zadnjih 20 letih se je nemška letalska tehnika silno razvila.

Pet mož, med njimi je bil tudi sedanji vodja Junkersovih tvornic dipl. inž. Schinzinger, se je lotilo v januarju 1913. dela. Treba je bilo preizkusiti letala nove konstrukcije. Poskusni poleti so se vedno bolj prilagodevali pogojem, odgovarjajočim poznejšim nalogam bojnih letal. Pri vsakem napredku je bilo pa treba premagati razne težkoče in ovire. V letalski tehniki igrajo preizkuševalci novih letal eno najvažnejših vlog. Že k načrtom pritegnejo preizkuševalne inženjerje, da povedo na podlagi bogatih izkušenj svoje mnenje. Preizkuševalni inženjerji budno slede vsem podrobnostim dela. In ko je letalo končno dograjeno pregledajo in preizkusijo ponovno vse njegove dele od najmanjšega vijaka do propelerja in motorja. Šele ko prestane to preizkušnjo gre letalo iz tovarne, da ga začno preizkušati tudi med poletom. Najprej preizkušajo letalo na tleh, če se dobre zavore in kolesa. In že tu se navadno pokažejo, da so potrebne manjše izpremembe.

In šele ko je vse temeljito pregledano in preizkušeno, krene letalo na daljši polet. To je vedno v zvezi z mrzlično napetostjo. Toda poskusni poleti ostanejo navadno brez senzacionalnih dogodkov. Na prvem poletu spremlja pilota vedno preizkuševalni inženjer. Potem pridejo na vrsto nova zboljšanja in novi poskusni poleti. Na vse je treba paziti, vsaka malenkost je važna, saj gre za človeška življenja in za dragocena letala. Najmanjša prezrta malenkost lahko postane usodna.

Čas, v katerem so Junkersovi preizkuševalni inženjerji in piloti preizkusili nad 50 novih letal, obsega malone vso zgodovino moderne letalske tehnike. To delo je bilo opravljeno v najtežjih časih, kar jih je kdaj preživljala Nemčija. In bilo je pravo pionirsko delo. Vsi nemški raziskovalci, konstrukterji, inženjerji, piloti in v tej stroki kvalificirani delavci, so bili na delu, in delajo še zdaj, da bi nemška letalska tehnika ne zaostala za ono drugih držav. In dovolj so že dokazali svetu, kaj se pravi graditi letala. Pet mož je začelo to veliko delo in tu se je lepo pokazalo kako točen je rek, da iz malega raste veliko. A delo še ni končano. Cilj prof. Junkersa in njegovih pomočnikov, je letalo bodočnosti, ki naj bi prekosilo po svoji dovršenosti vse drugo, kar je ustvaril človeški duh na polju letalstva.

Pravna pomoč med Slovaško in Bolgarijo

Med Slovaško in Bolgarijo je bila sklenjena prve dni marca pogodba o medsebojni pravni pomoči. Podpisala sta jo pravosodna ministra obeh držav. Slovaški tisk je ob posetu bolgarskega pravosodnega ministra dr. Partova v Bratislavi naglašal prisrčne in prijateljske vezi med obema državama ter čestital Bolgariji k obletnici osvoboditve. Slovaška in Bolgarija sta naravni zaveznici in njuno sodelovanje pride po vojni v okviru nove evropske ureditve do popolne veljave.

Bolgarski pravosodni minister je izjavil, da spada njegov obisk v okvir kulturnega sodelovanja med obema državama. Naloga obeh držav je poglobiti medsebojno prijateljstvo in duhovno povezanost. Slovaški pravosodni minister dr. Fritz je priredil visokemu bolgarskemu gostu na čast banket, ki se ga je udeležil med drugimi tudi bolgarski poslanik v Bratislavi Stratjev. Na njem je govoril slovaški pravosodni minister o povezanosti usode obeh držav in naglašal, da izpolnjujeta Slovaška in Bolgarija v okviru trojnega pakta svoje obveznosti. Slovaški narod bo storil vse, da se ohrani in še poglobi zgodovinsko prijateljstvo med obema državama.

Milo iz gosje masti

Židovski kantor Grünwald v Budimpešti je že več mesecev dobival s podeželja velike zaboje, deklarirane kot sadni sok. Poštnim uradnikom se je pa zdelo čudno, da potrebuje mož toliko sadnega soka. Začeli so se zanimati za zaboje in izkazalo se je, da dobiva žid v njih milo in volno. Oblasti so odredile hišno preiskavo in na židovem domu so našli nad dva stota iz gosje masti izdelanega mila in dober stot ovčje volne.

Izločanje židov iz rumunskega gospodarstva

Romunski državni urad za romunizacijo je priobčil pregled svojega delovanja od novembra 1940. Iz pregleda je razvidno, da je bilo v Romuniji leta 1940. še 8126 židovskih tvrdk in od teh je bilo povsem romuniziranih že 3825. Prvotno je bilo pri teh tvrdkah zaposlenih 11.83% židov, od teh jih je pa ostalo samo 2.5%. Odpuščenih je bilo 16.195 židovskih uradnikov in 5524 židovskih delavcev. Izločanje židov iz romunskega gospodarstva se bo z vso odločnostjo nadaljevalo in pristojne oblasti upajo, da bo to delo kmalu uspešno zaključeno. Romunizacija romunskega gospodarstva ima za posledico, da je nezaposlenost med romunskim delavstvom skoraj povsem izginila. Pa tudi romunska inteligenca se ne more več pritoževati, da bi bilo težko dobiti službo, ker je zdaj vedno več prostih uradniških mest.

V Turčijo zanešene nalezljive bolezni

Zdravstvena komisija istanbulske pokrajine uprave je v posebnem poročilu ugotovila, da so bile zanešene iz Sirije in Iraka v Turčijo nekatere nalezljive bolezni, med njimi tudi koze. Zdravstvene oblasti so ukrenile vse potrebno, da se nalezljive bolezni niso razširile. Storjenih je bilo več varnostnih ukrepov. Med drugim je bila odrejena stroga preiskava iz Iraka uvoženih datljev. Vsi prebivalci Istanbula so bili cepljeni proti kozam. Vsak primer nalezljive bolezni je treba takoj prijaviti. Kdor se ne bo mogel izkazati s potrdilom o cepljenju proti kozam, v bodoče ne bo dobil krušne karte.

Konzerviranje moke

Nekemu madžarskemu kemiku se je po mnogih poskusih baje posrečilo izdelati prave močne konzerve. Konzerviranje moke bi pomenilo zlasti v sedanjih časih važno pridobitev. Moka se rada v skladiščih pokvari in s tem nastane občutna škoda. Prednost nove konzerve v tem je, da ne potrebuje nobenih dodatkov, lahko hranimo moko kolikor časa hočemo, pa vendar ne izgube nobene svojih prvotnih lastnosti. S konzerviranjem se pa zmanjša tudi volumen moke približno za polovico, kar pomeni velik prihranek pri prevozu in vskladiščenju.

Gumi iz živalskih kit

Nekemu trgovcu s cigarami v Nyköbingu na otoku Falster se je po dveh letih poskušanja posrečilo izdelati gumi iz živalskih kit. Živalske kite je skuhal, sesekljal, pomešal in stisnil. Tako se mu je posrečilo izdelati gladko žogo, ki odskakuje od tal 2½ m visoko.

V ŠOLI

— Zaradi starejših dijakov se vračam danes ponovno k Rihardu Levosrčnemu, ker so bili samo mlajši izmed vas navzoči pri križarskih vojnah.

ŠKODA

Mož: — Pomisli, žena, moj revmatizem je izginil.

Žena: — Škoda! Zdaj pa ne bomo več vedeli, kdaj se izpremeni vreme.

V ŠOLI

Učitelj vprašuje otroke, kdaj so bili rojeni. Jurček odgovori, da je bil rojen 1. julija. — Laže, gospod učitelj, — se oglasi Janezek, — 1. julija sem bil rojen jaz.

GEORGES OHNET: 30

PRODAJALEC STRUPOV

ROMAN

Znova je krčevito zahtela, samo da je to pot skrila objokani obraz na Kristijanovem vratu. Začela ga je divje poljubljati, odprtih ust in pridušenih krikov in zato jo je skušal potisniti od sebe.

— Etiennetta! Bodi pametna... saj ni tako hudo... tvoje zadnje besede so mi res segle v srce... tega vtisa si vendar ne smeva pokvariti. Ostaniva dobra prijatelja... Jaz ne gojim nobene druge želje... No torej?

Vzravnala se je in kakor pričaran se je pojavil na njenem obrazu smehljaj. Iz njenih oči je odsevala radost in s svojimi rožnatimi lici, ki so se na njih še lektetale solze, je bila zares dražestna. Toda trenutki njenega zmagoslavja so bili za njo že minili. Bila je preveč pametna, da bi ne razumela, da ne more ničesar več pričakovati od lokave igre usode in zato je sklenila ukloniti se, da bi tem lažje pripravila svojo osveto.

— Prijatelja? Oh, ali bi bilo to mogoče? — je vzkliknila. — Torej te ne izgubim povsem?

— Torej velja?

Odkimala je z glavo in na njenem obrazu se je nenadoma pojavila otožnost.

— Ah, Kristijan, če že mora biti... da se ti oddolžim... Toda kako vse drugače bo zdaj! In kako naj se sprijaznim s tem? Ne, glej, po mojem mnenju bo pa bolje, če se za vedno ločiva. Moje trpljenje bi bilo sicer preveliko. Čutim, da bi mi počilo srce, če bi bil ti v moji bližini, pa bi me ne ljubil... Vstala je, zamahnila obupano z rokami in nadaljevala:

— Ah, zame je vsega konec! Zbogom!

Zdaj je bil pa Kristijan tisti, ki jo je zadržal.

— Etiennetta, tako vendar ne smeš oditi. Zagotavljam te, da me to boli...

— Toda samo malo! — je zašepetasla otožno nasmejana. Vendar se pa ne pritožujem, ne očitam ti tega, ker nočem, da bi trpel. Zadostuje, da trpim jaz.

Bila je tako prebrisana, da je razumela, da je zdaj najprikladnejši trenutek, da odide in zapusti pri Kristijanu najboljši vtis. Niti poskusila ni več stopiti k njemu, ne, obrnila se je od njega, stopila k jarku in ga hitro preskočila. Na drugi strani, na robu ceste, je pritisnila prste na usta in mu samo z zapeljivim pogledom svojih modrih oči poslala v slovo poljub. Videl je, kako so njene roke prijele za krmilo, kako je sedla na kolo in izginila za drevjem. Cingljanje zvončka je prekinilo tišino kot ritmična spremljava ljubičnega odhoda. Nekaj časa se je še slišalo drsenje koles, potem je pa vse utihnilo.

Kristijanu se je zdelo, da so se v tem trenutku naenkrat pretrgale tiste usodne vezi, ki so ga doslej vezale na njegovo preteklost. Napenjal je sluh, če bi morda še slišal pojemajoče drsenje koles. Slišal ga pa ni več in pomisil je, da se je zdaj za vedno odkrižal Etiennette.

VI.

Kristijan se je vrnil v Deauville z rodbino svojega gostitelja Harnoya. Vernier-Mareuil je dejal sam pri sebi, da zahteva že navadna vljudnost, da se gostiteljem svojega sina primerno zahvali za njihovo gostoljubnost.

Bivši izdelovalec likerjev je obiskal na predvečer tega dne Etiennetto Dharielovo in ji izročil ček na znesek, ki bi jo moral po njegovem mnenju nagraditi za vse njeno trpljenje. V zameno za bogato odškodnino si je izgovoril odhod te lepotice iz Pariza. Privolila je brez vsakega ugovora.

Tla so bila torej očiščena vseh ovir, ko se je rekonvalescent vrnil v očetov dom. Na predvečer njegovega prihoda je prišel tudi stric Mareuil, kajti Vernier je izrecno želel zvedeti, kaj misli njegov svak o rodbini Harnoy. V njegovi glavi se je bilo zasidralo prepričanje, da je nastala izredna izpremenba v vsem Kristijanovem življenju samo pod vplivom dražestne Genevieve. In ker je bilo njegovo trdno življenjsko načelo, da ne sme nikoli prezreti ničesar, kar bi mu moglo koristiti, je že razmišljal, kako bi dosledno izkoristil ta vpliv v popolno spreobrnitev svojega sina. Toda kako?

Emmelina, ki je vedno dobro razumela, kaj se godi, mu je odgovorila na tako vprašanje čisto iskreno:

— Če je ta mala všeč našemu Kristijanu, mu jo pač dajte za ženo. Zakaj bi oklevali? Da nima niti počenega groša? No, kaj pomeni to za vas? Njena roditelja sta poštena, kar vam lahko zadostuje. Žena, ki ne bo prinesla nobene dote vašemu sinu, zato ga bo pa spravila na pravo pot, da ne bo zapravil vsega vašega premoženja, taka žena bo zanj prava sreča. To je več, nego ste mogli pričakovati. Pri načinu njegovega življenja je bila nevarnost, da bi končal zelo žalostno. Ustavil se je tik ob prepadu. Izrabite to in pritegnite v svojo rodbino ženo, ki je storila ta čudež. Bog daj, da bi bila ta izpremenba trajna, da bi z ženitvijo ne pahnili svojega sina v naročje najstrašnejše usode.

— Česa se pa še bojite?

— Spominjam se samo ljudskega pregovora, ki pravi: pijanec se izpreobrne, kadar se v jamo zvrne.

— Vse vidite samo črno. In to je zelo prikladno. Tako namreč dobite pravico trditi nekoč, da ste slutili vse zlo, ki pride, pri tem si pa pridržite pravico veseliti se, če se to ne bo zgodilo in če se vse obrne na bolje.

— Mar mislite, da hočem trditi o sebi, da sem pametnejša od vas? Ne, samo bojazni ne prikrivam, to je vse. In odkrito izjavljam, če je sploh še kaj upanja, da boste rešili Kristijana pred prepadom, kamor drvi, samo če ga oženite s tem dekletom. Toda to ne pojde tako lahko, kakor si morda mislite, kajti vaš sin je že na slabem glasu.

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani